

Programi kreditiranja gospodarstva hrvatske banke za obnovu i razvitak

Šlat, Robert

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:689714>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Robert Šlat

**PROGRAMI KREDITIRANJA GOSPODARSTVA HRVATSKE
BANKE ZA OBNOVU I RAZVITAK**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2017.

Robert Šlat

**PROGRAMI KREDITIRANJA GOSPODARSTVA HRVATSKE
BANKE ZA OBNOVU I RAZVITAK**

Završni rad

Veleučilište u karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Poslovne financije

Mentor: Nikolina Smajla, univ.spec.oec.

Matični broj studenta: 0618612061

Karlovac, travanj 2017.

ZAHVALA

Veliku zahvalnost, u prvom redu, dugujem svojoj mentorici Nikolini Smajli, univ.spec.oec. na iskazanom povjerenju, strpljenju, pomoći, stručnim savjetima i vodstvu pri izradi završnog rada, kao i prenesenom znanju iz područja poslovnih financija tijekom studija.

Zahvaljujem se i svojim prijateljima i prijateljicama, koji su uvijek bili uz mene tijekom mog studiranja kroz pomoć i razne savjete.

Posebnu zahvalnost iskazujem svojoj obitelji, naročito sestri koja me je uvijek podržavala.

I na kraju najveću zaslugu za ono što sam postigao pripisujem svojim roditeljima koji su uvijek bili uz mene bez obzira dali se radilo o teškim ili sretnim trenucima, upućivali na pravi put i bez kojih ovaj moj uspjeh ne bi bio moguć.

Veliko HVALA svima!

SAŽETAK

Malo i srednje poduzetništvo glavni su pokretači razvijenog gospodarstva. Kako bi se osnažio rast i razvoj gospodarstva, održala i poboljšala likvidnost hrvatskih gospodarstvenika, Hrvatska banka za obnovu i razvitak nudi programe kreditiranja koji omogućuju financijsku potporu uz minimalne uvjete i zahtjeve s naglaskom na poticanje razvoja područja od posebne državne skrbi te promicanje važnosti zaštite okoliša i održivog razvitka. Na taj način potiče se financiranje poduzetništva, ali i velikih projekata s ciljem povećanja kvalitete javnih usluga u Republici Hrvatskoj. Svojim poslovanjem potiče sustavni, održivi i ravnomjeran gospodarski i društveni razvitak, nudeći dvadesetak raznovrsnih programa prilagođenih svakom pojedincu u njegovoj namjeri uspješnog i likvidnog vođenja poduzeća. Kroz programe potiče prioritetna područja djelovanja koji se odnose na razvoj malog i srednjeg poduzetništva, izvoza, razvoja turizma, financiranje novih tehnologija, razvoja poljoprivrede, potiče korištenje sredstava od strane EU fondova, te financira projekte zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.

Ključne riječi: Hrvatska banka za obnovu i razvitak, kreditiranje, gospodarstvo

SUMMARY

Advanced economy is mainly fueled by small and medium-sized enterpreneurships. Croatian Bank for Reconstruction and Development offers various types of loaning programmes which serve as a financial support and include minimal conditions and requirements regarding the stimulation of the areas of special state concern and the promotion of the importance of the environmental protection and sustainable development. These programmes aim to reinforce the growth and the development of the economy and to sustain and improve the liquidity of Croatian businessmen. This is the way in which the financing of enterpreneurship and big projects is stimulated, with the aim to raise the quality of public services in Croatia. Croatian Bank for Reconstruction and Development prompts the systematic, sustainable and even economical and social growth by offering around twenty various programmes to all who want to lead a successful business. These programmes encourage priority areas of action oriented towards the development of small and medium-sized enterpreneurships, export, tourism development, financing of new technologies and the development of agriculture. Also, they encourage the use of the EU funds, and they fund projects regarding environmental protection, energy efficiency and renewable energy sources.

Key words: Croatian Bank for Reconstruction and Development, Loaning, Economy

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. POLOŽAJ I ZNAČAJ HRVATSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVITAK U FINANCIJSKOM SUSTAVU	3
2.1. Pojam i vrste bankarstva	3
2.2. Struktura i poslovanje Hrvatske banke za obnovu i razvitak	5
2.3. HBOR grupa	9
3. ANALIZA POSTOJEĆIH AKTIVNOSTI KREDITIRANJA	11
3.1. Kreditiranje.....	11
3.1.1. Mikrokreditiranje uz potporu EU	12
3.1.2. Start-up, žene, mladi, inovatori.....	14
3.1.2.1. Program kreditiranja poduzetnika početnika	14
3.1.2.2. Program kreditiranja poduzetništva žena	15
3.1.2.3. Program kreditiranja poduzetništva mladih	16
3.1.2.4. Program financiranja pronalazaka	17
3.1.3. Investicijski krediti	18
3.1.3.1. Program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva	18
3.1.3.2. Program kreditiranja turističkog sektora	19
3.1.3.3. Program kreditiranja poljoprivrede i malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi	20
3.1.3.4. Program kreditiranja projekata zaštite okoliša	21
3.1.3.5. Program kreditiranja gospodarstva	22
3.1.3.6. Program kreditiranja nove proizvodnje	22
3.1.3.7. Program kreditiranja komunalne infrastrukture.....	23
3.1.3.8. Program kreditiranja brodarstva.....	24
3.1.3.9. Program kreditiranja energetske obnove zgrada.....	25
3.1.3.10. Financiranje projekata vodoopskrbe i odvodnje	26
3.1.3.11. Kreditiranje izrade projektne dokumentacije.....	27
3.1.4. Obrtna sredstva	28
3.1.4.1. Kreditiranje trajnih obrtnih sredstava za osnaženje poslovanja	28
3.1.4.2. Program kreditiranja za poboljšanje likvidnosti.....	28
3.1.4.3. Program kreditiranja proizvodnje	29
3.1.4.4. Program kreditiranja pripreme izvoza.....	30

3.1.4.5. Kreditiranje pripreme poljoprivredne proizvodnje	31
3.1.4.6. Program kreditiranja pripreme turističke sezone	32
3.1.5. Restrukturiranje.....	33
3.1.6. EU fondovi	34
3.1.6.1. Kreditiranje EU projekata ruralnog razvoja, ribarstva i vinske omotnice	34
3.1.6.2. Program kreditiranja projekata Europskih strukturnih i investicijskih fondova privatnog sektora	35
3.1.6.3. Program kreditiranja projekata Europskih strukturnih i investicijskih fondova javnog sektora.....	36
3.1.7. Izvoz	37
3.1.7.1. Program kreditiranja pripreme izvoza.....	37
3.1.7.2. Program kreditiranja kupaca ili banaka u inozemstvu	38
3.1.7.3. Program kreditiranja dobavljača kod izvoznih poslova	40
3.1.7.4. Program kreditiranja izvoznika uz garanciju IBRD-a	41
4. ANALIZA FINANCIJSKIH POKAZATELJA 2015. g	42
4.1. Financijski položaj i uspješnost poslovanja	42
4.2. Podržani projekti	50
5. NOVE MJERE I PROGRAMI	51
5.1. Suradnja s poslovnim bankama i leasing društvima	51
5.2. Smanjenje kamatnih stopa	51
5.3. Junckerov plan.....	52
6. ZAKLJUČAK	53
LITERATURA	54
POPIS ILUSTRACIJA	55
POPIS TABLICA	56
POPIS GRAFIKONA	57

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Bankarski sektor u RH razvijen je s obzirom da je Hrvatska malo tržište. Većina banaka u Hrvatskoj su univerzalne, a razlog tome je nemogućnost profiliranja pojedinih banaka u različite vrste kategorija na malome tržištu. S obzirom na veličinu tržišta i na nedovoljan broj klijenata, nemože doći do segmentacije bankarskog tržišta kao što je to slučaj u velikim razvijenim tržištima. Kada se govori o kreditiranju u svrhu razvoja gospodarstva javlja se potreba za financiranjem projekata koji su opsegom velikih investicija, koje si pojedino poduzeće ne može priuštiti, a da ne posegne za novčanim sredstvima banke. Banke koje se bave kreditiranjem imaju veliko značenje za rast i razvoj ekonomije, stoga je predmet rada predstaviti programe kreditiranja razvojne banke- Hrvatske banke za obnovu i razvitak, a cilj rada analizirati iskorištenost izdanih kredita, te prikazati povratnu informaciju o provedenim aktivnostima HBOR-a.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Najvažniji izvor pri izradi ovog rada bila su godišnja izvješća Hrvatske banke za obnovu i razvitak u kojima su detaljno prikazani pokazatelji poslovanja i provedenih aktivnosti Banke. Uz financijska izvješća korištena je službena internet stranica HBOR-a na kojoj su dostupne informacije o postojećim aktivnostima i postojećim programima kreditiranja. Ostala navedena stručna literatura poslužila je za teorijsku izradu ovog rada. Korištena je metoda analize, sinteze i deskripcije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Koncepcija rada podijeljena je u šest dijelova. Prvi dio rada je uvod u kojemu je prikazan predmet i cilj rada, metodologija, te koncepcija rada. Drugi dio rada obuhvaća teorijski dio bankarskog poslovanja i definiranje položaja i značaja HBOR-a u financijskom sustavu, njegovu strukturu, organizaciju, te misiju i viziju. U trećem dijelu rada analizirane su postojeće aktivnosti gdje su pojedinačno predstavljeni svaki od programa kreditiranja; mikrokreditiranje uz potporu EU, start-up, žene, mladi i

inovatori, investicijski krediti, obrtna sredstva, restrukturiranje, EU fondovi i izvoz. U četvrtom dijelu analizirani su financijski pokazatelji i ostvareni rezultati prema zadnjem dostupnom godišnjem financijskom izvješću od 2015. godine. U petom dijelu analizirane su i proučene nove mjere i programi HBOR-a, dok je u zadnjem dijelu iznesen zaključak, literatura, popis ilustracija, tablica i grafikona.

2. POLOŽAJ I ZNAČAJ HRVATSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVITAK U FINANCIJSKOM SUSTAVU

2.1. Pojam i vrste bankarstva

Pojam banke mogli bismo definirati kao svako poduzeće koje prima depozite raspoložive na zahtjev i odobrava kredite komercijalne ili poslovne prirode.¹ Banku ne možemo definirati samo kao financijsku instituciju, već kao instituciju, jer njezino poslovanje ne mora biti samo financijski, s obzirom da su banke već sada svoje usluge proširile i izvan klasičnih okvira. Kao najvažniji sudionici na tržištu novca banke primaju novčana sredstva u obliku depozita, a zatim ta ista sredstva plasiraju na tržište u obliku kreditnog plasmana. Na prikupljena novčana sredstva klasične banke i štedionice plaćaju kamate (pasivna kamata za banku), a na plasirana sredstva u obliku kredita naplaćuju kamatu (aktivna kamata za banku) što znači da funkcija banke može biti depozitna ili kreditna. Banke postaju vrlo važan čimbenik i institucije koje svojim kreditnim i posredničkim poslovima utječu na razvoj proizvodnje i prometa, te svojim djelovanjem, osnovanim na načelima bankovnog poslovanja, pravodobno uklanjaju sve smetnje na koje nailazi ekonomično i racionalno poslovanje.² Od siječnja 2009. godine na snazi je Zakon o kreditnim institucijama koji je zamijenio Zakon o bankama.

Radi lakšeg razumijevanja bankarskog sustava u nastavku rada biti će analizirane vrste banaka koje upućuju na djelatnosti i njihovu poslovnu specijalizaciju. Suvremeno, moderno bankarstvo, zahtijeva sve više usluga kojima bi se zadovoljili i oni najzahtjevniji bankarski poslovi i klijenti, što nije bio slučaj u prošlosti kada su banke bile uglavnom univerzalne i obrađivale zahtjeve klijenata koji nisu bili sofisticirani.

S obzirom na potrebe klijenata koje su obuhvaćale sve detaljniji opis poslova, razlikuju se slijedeće vrste banaka; *univerzalne banke* koje obavljaju sve bankarske poslove potrebne njihovim klijentima. Prednost tih banaka je u njihovoj širini poslovanja i usluga koje nude klijentu, dok je loša strana odsutnost specijalizacije,

¹ Peter S. Rose, Sylvia C. Hudgins, Upravljanje bankama i financijske usluge, 8. izdanje, Mate, Zagreb 2015., str 5.

² Katunarić, A.: Banka, izdavačko instruktivni biro, Zagreb 1981., str 4.

povećava troškove i rizike poslovanja. Nude sve oblike depozitnog i kreditnog poslovanja, platni promet, trgovanje financijskim instrumentima, brokerske usluge i mnoge druge usluge. *Komercijalne banke* su orijentirane na specifične klijente, najčešće građane. Nude veleprodajne (posredništvo, likvidnost i platne usluge, komercijalne kredite, sudjeluju u sindiciranim kreditima, uzimaju kredite od drugih banaka) i maloprodajne usluge (poslovanje s malim poduzećima i građanima sa fokusom usluga na računima na kojima se ostvaruje platni promet). *Investicijske banke* obavljaju poslove investicijske prirode za svoje klijente (prikupljaju kapital za velike korporacije i državu, dogovaraju spajanja i akvizicije, preuzimaju iste, trguju dionicama i instrumentima fiksnog prihoda). U specijalizirane banke spadaju: *privatne banke* koje karakterizira mali broj klijenata veće platežne moći, a primarna funkcija je upravljanje svojim financijama. Nude usluge investicijskog savjetovanja, planiranja ulaganja, kontrole prihoda od ulaganja, te traženja najboljih tržišnih prilika za ulagače. *Trgovačke banke* su visoko specijalizirane i imaju izrazito ciljnu djelatnost. Do sada su investicijske i trgovačke banke predstavljene u negativnom svjetlu jer je pokazano da je u zadnjih nekoliko godina došlo do velikih promjena u regulativi kojima je bila svrha da banke posluju „poštenije i transparentnije“. *Štedne banke, štedionice i kreditne unije* su specijalizirane banke koje se fokusiraju na pojedine segmente poslovanja s pojedinim skupinama klijenata unutar ekonomije. *Bankarske holding kompanije* su poduzeća koja su vlasnici različitih banaka i financijskih institucija, a svoj portfelj kreiraju tako što kupuju banke koje imaju različite karakteristike. *Financijski konglomerati* su banke koje osim bankarskih pružaju i druge usluge financijske prirode, te *razvojne banke* kojima je glavni oblik plasiranje kredita za financiranje specijalnih projekata nad posebnim uvjetima.³ Kod razvojnih banaka naglašava se Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD), te HBOR.

Hrvatska je s obzirom na ostale malo tržište, ali ima razvijeni bankarski sektor, stoga u hrvatskoj postoje tri vrste banaka, a to su: *univerzalne banke, štedne banke*, a u tu kategoriju ulaze i *stambene štedionice*, te *trgovačke banke* u što spada samo HBOR⁴.

³ Gregurek, Miroslav; Vidaković Neven: Bankarsko poslovanje, Visoko učilište Efectus, Zagreb, 2015, str. 516.

⁴ Ibidem, str 517.

Kratkom analizom bankarskog sustava i klasičnih komercijalnih banaka možemo zaključiti da HBOR nije klasična banka koja prima depozite na koje se isplaćuje kamata već se radi o tome da se poslovanje i uloga HBOR-a temelji na kreditiranju dugoročnih razvojnih i izvoznih projekata poslovnih subjekata čija je funkcija kreditna i čiji je cilj ostvarivanje učinkovite financijske podrške razvoju cjelovitog hrvatskog gospodarstva.

Prednosti kreditnih sredstava koje se angažiraju u poslovni proces poduzeća su da vlasnici zadržavaju istu razinu kontrole nad poduzećem, upotrebom kreditnih sredstava mogu se ostvariti i niži novčani izdaci, kreditna su sredstva ponekad isključivi izvor kapitala, kreditna sredstva mogu osigurati bolju financijsku poslovnu fleksibilnost, ali i korištenjem kredita mogu se ostvariti i porezne uštede (dio poslovnog dobitka koji se odvaja za vjerovnike smatra se poslovnim troškom i ne podliježe porezu).⁵

2.2. Struktura i poslovanje Hrvatske banke za obnovu i razvitak

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) je razvojna i izvozna banka Republike Hrvatske čija je osnovna zadaća poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva kao i regionalno usmjeravanje sredstava radi uravnoteženja razvitka svih područja RH. Kreditiranjem, osiguranjem izvoza od političkih i komercijalnih rizika, izdavanjem garancija te poslovnim savjetovanjem povezuje poduzetničke ideje s njihovom realizacijom. Osnovana je 12. lipnja 1992. godine donošenjem Zakona o Hrvatskoj kreditnoj banci za obnovu (HKBO) (NN 33/92), izmjene i dopune koje su objavljene u NN 76/93, 108/95, 08/96. U prosincu 1995. godine, Banka mijenja naziv u Hrvatska banka za obnovu i razvitak. U prosincu 2006. godine donesen je novi Zakon o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN 138/06), a u ožujku 2013. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama Zakona o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN 25/13).⁶

Osnovna uloga HBOR-a je kreditiranje obnove i razvitka hrvatskog gospodarstva, a uključuje djelatnosti:

⁵ Klačmer Čalopa, Marina; Cingula, Marijan: Financijske institucije i tržište kapitala, FOI Varaždin, 2009, str. 35.

⁶ HBOR, www.hbor.hr (06.03.2017.)

- financiranje obnove i razvitka hrvatskoga gospodarstva,
- financiranje infrastrukture,
- poticanje izvoza,
- potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva,
- poticanje zaštite okoliša,
- osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika.

Uz navedene djelatnosti HBOR:

- odobrava kredite i druge plasmane
- izdaje bankarska i druga jamstva
- zaključuje ugovore o osiguranju i reosiguranju
- ulaže u dužničke i vlasničke instrumente
- obavlja druge financijske poslove i usluge u svrhu provedbe svojih djelatnosti

Osnivač i 100%-tni vlasnik je Republika Hrvatska s temeljnim kapitalom koji je utvrđen Zakonom, a iznosi 7.000.000.000 kn, čiju dinamiku uplate iz Državnog proračuna određuje Vlada Republike Hrvatske. Nad Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak ne može se provoditi stečaj niti likvidacija, a može prestati s radom samo na temelju posebnog zakona. HBOR pribavlja sredstva izdavanjem dužničkih vrijednosnih papira, te uzimanjem zajmova i kredita, a sredstva može pribavljati u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu. Svoje djelatnosti provodi izravno i neizravno putem banaka i drugih pravnih osoba. Bitno je naglasiti da ne posluje s ciljem ostvarivanja dobiti, a dobit se raspoređuje u rezerve Hrvatske banke za obnovu i razvitak. Tijela HBOR-a su Uprava i Nadzorni odbor.⁷

HBOR-u je dodijeljen rejting od strane sljedećih međunarodnih rejting agencija: Moody's Investors Service (Ba2) i Standard & Poor's (BB).

Bitno je naglasiti da je Agencija Moody's snizila kreditni rejting Hrvatske banke za obnovu i razvitak u stranoj valuti s Ba1 na Ba2 i zadržala negativne izgleda. Negativni izgledi za rejting HBOR-a usklađeni su s negativnim izgledima na rejting

⁷ Zakon o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, dostupno na www.hbor.hr

Hrvatske, što održava međusobnu povezanost između kreditnog profila HBOR-a i države, kao i izazovne uvjete poslovanja u domaćem okruženju, koji će prema procjenama Moody'sa i dalje ograničavati rast kreditiranja i vršiti pritisak na kvalitetu. Kako negativni izgledi naznačuju, trenutno je ograničen pritisak na rast rejtinga HBOR-a, dok bi slabljenje kreditne sposobnosti Hrvatske moglo vršiti pritisak na smanjenje rejtinga HBOR-a.⁸

Misija HBOR-a je podrška stvaranju novih vrijednosti temeljenih na znanju, kulturnom naslijeđu i prirodnom bogatstvu s ciljem održivog i ravnomjernog razvitka svih krajeva Republike Hrvatske, dok je vizija biti mjera uspješnosti za razvojne i izvozne banke u regiji koja putem svojih korisnika i zaposlenika potiče obnovljivi razvitak šire društvene zajednice, a kao najveću vrijednost ističući; etičnost, odgovornost, pouzdanost, usmjerenost na korisnika, obnovljivost te znanje. Strateški ciljevi banke su poticanje sustavnog, održivog i ravnomjernog gospodarskog i društvenog razvitka, sukladno općim strateškim ciljevima Republike Hrvatske.

Prioritetna područja djelovanja su:

- Poticanje utemeljenja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva
- Poticanje izvoza
- Razvitak turizma
- Financiranje inovacija i razvoja novih tehnologija
- Financiranje razvitka poljoprivrede
- Poticanje korištenja EU fondova
- Financiranje projekata zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije⁹

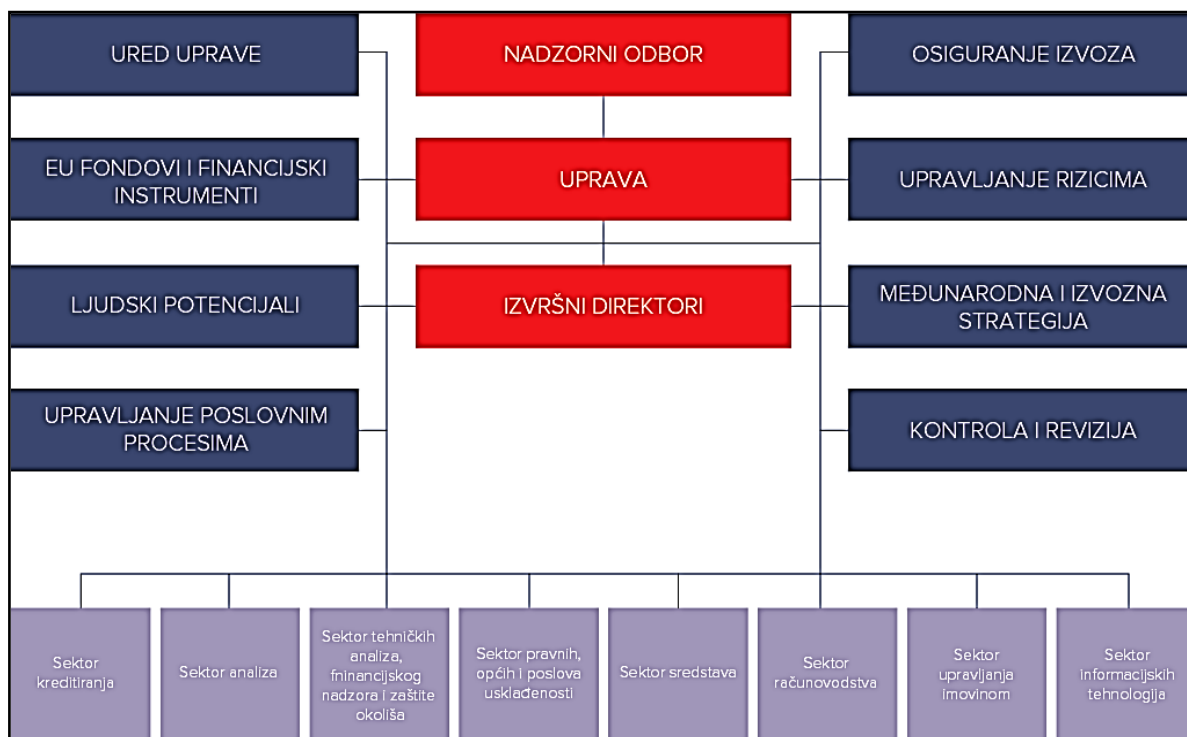
Sjedište HBOR-a je u Zagrebu, Strossmayerov trg 9. U Zagrebu banka posluje na ukupno 3 lokacije (Strossmayerov trg, Gajeva ulica i Zelinska ulica). Na dan 30.09.2016. evidentirano je 342 zaposlenika sa područnim uredima za Slavoniju i Baranju, Dalmaciju, Istru, Liku, Primorje i Gorski kotar.

⁸ Oreški, A., Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Završni rad, Sveučilište Sjever, Koprivnica 2016, str. 18.

⁹ HBOR, godišnji financijski izvještaj 2015., Zagreb, 2016.

Struktura organizacije sastoji se od osam zasebnih sektora i osam zajedničkih ureda (slika 1.). Upravu HBOR-a čine tri člana, od kojih jedan obnaša funkciju predsjednika Uprave. Uprava vodi poslove u okviru djelokruga utvrđenog Zakonom i Statutom te raspolaže imovinom HBOR-a. Nadzorni odbor HBOR-a čini deset članova i to šest ministara Vlade Republike Hrvatske, tri saborska zastupnika, te predsjednik Hrvatske gospodarske komore. Nadzorni odbor prati i kontrolira zakonitost rada Uprave, te imenuje i opoziva predsjednika i članove Uprave. Nadzorni odbor utvrđuje načela poslovne politike i strategije, nadzire vođenje poslova banke, donosi kreditne politike HBOR-a, utvrđuje godišnje financijske izvještaje, razmatra izvješća unutarnje revizije, vanjskih neovisnih revizora i izvješća Državnog ureda za reviziju.¹⁰

Slika 1. Struktura makroorganizacije HBOR-a

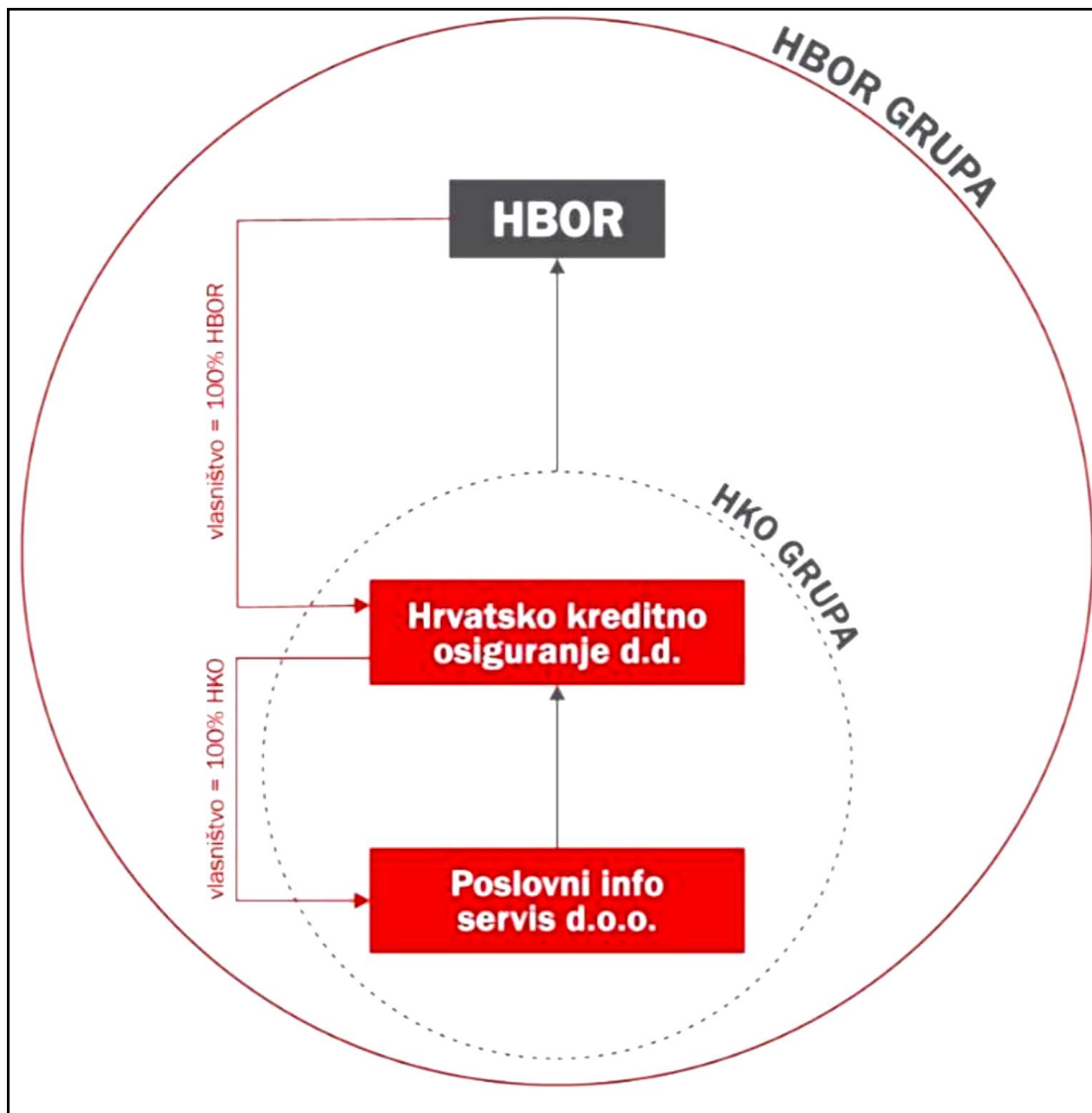
Izvor: HBOR, www.hbor.hr/sec1372 (06.03.2017.)

¹⁰ HBOR, <http://www.hbor.hr/Sec1372> (06.03.2017.)

2.3. HBOR grupa

HBOR grupa nastala je u srpnju 2010. godine početkom rada Hrvatskog kreditnog osiguranja d.d. (HKO) u čijem je potpunom vlasništvu društvo Poslovni info servis d.o.o. koje je započelo s radom u prosincu 2010. godine. Osnivač i 100 %- tni vlasnik HKO-a je HBOR (slika 2.). Poslovna aktivnost HKO-a je osiguravanje inozemnih i domaćih kratkoročnih potraživanja poslovnih subjekata vezanih za isporuke roba i usluga, kao što je osiguranje potraživanja i upravljanje rizicima naplate, procjena rizika i monitoring kupaca, te sama pomoć pri naplati potraživanja. U HBOR grupi nalazi se i Poslovni info servis d.o.o. koji je u potpunom vlasništvu HKO-a, a poslovne aktivnosti vezane su uz izradu analiza, procjenu kreditnih rizika i pružanje informacija o kreditnoj sposobnosti. U grupi je na dan 31.12. 2015. godine bilo evidentirano 357 zaposlenika.

Slika 2. Shematski prikaz HBOR grupe

Izvor: HBOR, www.hbor.hr/sec1372 (06.03.2017.)

3. ANALIZA POSTOJEĆIH AKTIVNOSTI KREDITIRANJA

HBOR odobrava kredite temeljem poslovnog plana, odnosno investicijske studije, postojećih financijskih podataka poduzeća i ponuđenih instrumenata osiguranja. Za investicije do iznosa 700.000 kn ulaganja izrađuje se poslovni plan, a za investicije koje prelaze taj iznos izrađuju se investicijske studije. Takav plan/studija mora sadržavati elemente sukladno preporuci HBOR-a. Poduzetnicima kojima je potrebno kreditiranje za likvidno vođenje svoga projekta HBOR nudi brojne programe kreditiranja kod kojih se kamatna stopa kreće od 2% do 6% i jednaka je bez obzira dali se realizira u poslovnoj banci ili putem HBOR-a, a može biti i dodatno subvencionirana. Najčešće se kreditira do 75% ulaganja cjelokupnog projekta. Najveći iznos kredita za poduzetnike početnike je 1.800.000 kn uz učešće od 15%.

3.1. Kreditiranje

HBOR je u 2015. godini povećao kreditnu aktivnost. Odobreno je 2.285 kredita u ukupnom iznosu od 7,8 milijardi kuna, što je najveći broj u dosadašnjem poslovanju HBOR-a, a za 2,5 puta veći u odnosu na 2014. godinu. Kako bi se što više pomoglo hrvatskim gospodarstvenicima u oporavku od gospodarske krize i pokretanju gospodarskog ciklusa, HBOR je kroz nekoliko mjera snizio kamatne stope, te se na taj način odrekao dijela prihoda u korist snažnijeg i ekspanzivnijeg razvoja hrvatskog gospodarstva. Banka se bavi kreditiranjem dugoročnih razvojnih i izvoznih projekata poslovnih subjekata s ciljem ostvarivanja učinkovite financijske podrške cjelovitom i održivom razvitku hrvatskog gospodarstva. Zbog promjena prisutnih na tržištu, ponuda kredita se stalno mijenja.

Kreditirati se može putem poslovnih banaka, izravno ili modelom podjele rizika. Model podjele rizika se zasniva na principu da za velike investicije, na iznos veći od 9 milijuna kuna HBOR preuzima 50% rizika dok banka preuzima preostalih 50%. Kada se izravno kreditira tražitelja kredita od strane HBOR-a, tada HBOR preuzima kreditni rizik i snosi sve popratne troškove odobravanja kredita. Može se i putem poslovne banke, tada HBOR kreditira poslovnu banku koja odobrena sredstva raspoređuje po uvjetima koje je dobila od HBOR-a. Takav je oblik kreditiranja povoljniji za HBOR jer mu smanjuje troškove, dok se kreditni rizik prebacuje na banke. Prednosti za

poslovne banke su mogućnost odabira klijenta po jasno određenim uvjetima, stabilni izvori financiranja i povoljnije kamatne stope. ¹¹

HBOR trenutačno nudi slijedeće programe i modele financiranja:

- Mikrokreditiranje uz potporu EU
- Start-up, poduzetništvo žena, mladi poduzetnici i pronalasci
- Investicijski krediti
- Obrtna sredstva
- Restrukturiranje
- EU fondovi
- Izvoz

3.1.1. Mikrokreditiranje uz potporu EU

Navedeni program kreditiranja provodi se u suradnji s Europskim investicijskim fondom i Europskom unijom, a cilj programa je financiranje mikro poduzetnika u svrhu:

- Samozapošljavanja
- Osnivanja obrta i trgovačkih društava
- Modernizacije i proširenja već postojećeg poslovanja
- Povećanja broja novih radnih mjesta

Ovim programom financiraju se osnovna (zemljišta, građevinski objekti, oprema i uređaji i sl.) i obrtna sredstva, a ne kreditiraju se nabava vozila za cestovni prijevoz tereta, poduzetnici u sektoru ribarstva i akvakulture, kockarnice, bankarske usluge, osiguranje i dr.).

¹¹ Gregurek, Miroslav; Vidaković Neven: Bankarsko poslovanje, Visoko učilište Efectus, Zagreb, 2015, str.189.

Korisnici kredita mogu biti:

- privatni mikro poduzetnici, fizičke i pravne osobe koje zadovoljavaju slijedeće kriterije:

- Manje od 10 zaposlenih
- Godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2 mil EUR, ili imaju ukupnu aktivu, odnosno dugotrajnu imovinu u iznosu protuvrijednosti do 2 mil EUR.
- Do najviše 25% je u vlasništvu društva koje po kriterijima Europske unije ne spada u kategoriju malog i srednjeg poduzetnika.

Program se provodi putem poslovnih banaka koje su prihvatile suradnju na provođenju ovoga programa. Najveći iznos mikro kredita u kunskoj protuvrijednosti je 25.000,00 EUR. Cijeli iznos kredita može se koristiti u osnovna ili obrtna sredstva, ali s time da se PDV ne financira. Početak je do jedne godine, rok otplate do 5 godina, dok je minimalni rok otplate utvrđen na jednu godinu. Kamatnu stopu utvrđuje poslovna banka ovisno o procjeni rizika plasmana koju plaća 2% godišnje HBOR-u. Naplaćuje se naknada od 0,5% jednokratno cjelokupno na iznos odobrenog kredita.

Za ulaganja u obrtna sredstva poslovna banka može doznačena sredstva plasirati izravno dobavljačima ili krajnjem korisniku kako bi mogao samostalno obavljati plaćanja, dok kod osnovnih sredstava poslovna banka doznačena sredstva plasira izravno dobavljačima ili izvođačima radova temeljem dokumentacije. Instrumenti osiguranja su: Zadužnice, mjenice, zalog na imovini (isključivo na onoj koja se nabavlja iz sredstava kredita). Zahvaljujući CIP ugovoru o jamstvu malim poduzetnicima je značajno olakšano odobravanje kredita uz zadužnice ili mjenice.

Potrebna dokumentacija za podnošenje Zahtjeva je Izjava o državnim potporama, dostupno na: https://www.hbor.hr/kreditni_program/mikrokreditiranje-uz-potporu-eu/

3.1.2. Start-up, žene, mladi, inovatori

3.1.2.1. Program kreditiranja poduzetnika početnika

Korisnici kredita mogu biti poduzetnici koji:

- po prvi puta osnivaju obrt ili trgovačko društvo
- nakon realizacije ulaganja, u osnovanom trgovačkom društvu ili obrtu će biti aktivno i stalno zaposleni na odgovornom radnom mjestu
- su mlađi od 55 godina
- nisu vlasnici drugog trgovačkog društva ili obrta
- nisu suvlasnici u drugom trgovačkom društvu ili obrtu s udjelom većim od 30%

-početnicima se smatraju i zadruge i mali i srednji poduzetnici koji posluju kraće od dvije godine.

Kreditni su namijenjeni za ulaganja u osnovna i trajna obrtna sredstva. Pod osnovna sredstva podrazumijeva se materijalna i nematerijalna imovina, dok u trajna obrtna sredstva može se koristiti do 30% ukupnog iznosa kredita. Kreditiranje se obavlja putem poslovnih banaka, izravno kreditiranje ili modelom podjele rizika, pri čemu HBOR i poslovna banka dijele rizik povrata plasiranih kreditnih sredstava.

Najniži iznos kredita koji može biti odobren je 80.000,00 kuna, dok je najviši iznos kredita 1.800.000,00 kuna. Rok korištenja je do 12 mjeseci, a početak do 3 ili 5 godina ovisno o ulaganju. Otplata kredita je do 14 godina. Bitno je napomenuti da HBOR kreditira do 85% predračunske vrijednosti investicije u kojemu nije uračunati PDV. Kamatna stopa je minimalna što se tiče programa, a iznosi 2% godišnje koja može biti i niža ako se osoba uklapa u uvjete inicijative za zapošljavanje mladih od strane Europske investicijske banke (EIB). Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5%, jednokratno na iznos odobrenog kredita, dok je naknada za rezervaciju sredstava 0,25% godišnje.

Instrumenti osiguranja mogu biti: mjenice i zadužnice, zalog, bankarska jamstva, jamstvo Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG-

BICRO), za kredite do 100.000,00 kuna- dva sposobna jamca i drugi instrumenti plaćanja u bankarskom sustavu.

Potrebna dokumentacija za podnošenje Zahtjeva ovisi o izravnom kreditiranju, putem poslovnih banaka ili po modelu podjele rizika. Dostupno na: https://www.hbor.hr/kreditni_program/pocetnici-start-up/

3.1.2.2. Program kreditiranja poduzetništva žena

Korisnici navedenog programa mogu biti:

- trgovačka društva
- fizičke osobe i obrtnici koji:

samostalno obavljaju djelatnost u kojima jedna ili više žena posjeduje najmanje 51% kapitala u društvu i čiju upravu vodi žena.

Kredit je namijenjen za osnovna sredstva na što se odnosi materijalna (osnivačka ulaganja, zemljište, građevinski objekti, uređaji i oprema i osnovno stado) i nematerijalna imovina (razvoj proizvoda, patenti, licence, franšize i dr.), te trajna obrtna sredstva koja se odobravaju u pravilu do 30 % iznosa kredita. Bitno je napomenuti da kod toga načina kreditiranja gdje se financira razvoj proizvoda ili usluga, korisnik je obvezan dostaviti detaljan poslovni plan s opisom i detaljnim specifikacijama proizvoda. Mogućnost kreditiranja putem poslovnih banaka, izravnim kreditiranjem ili modelom podjele rizika.

Najniži iznos kredita koji se može odobriti iznosi 80.000,00 kuna, a najviši 700.000,00 kuna sa naznakom da se krediti ugovaraju u kunama. Rok na koji se odobrava kredit je u pravilu do jedne godine s počekom do 2 ili 5 godina. Kredit se mora otplatiti u roku do 12 godina uključujući i poček. Kamatna stopa iznosi 2 % godišnje koja se utvrđuje najmanje u visini referentne ili uz poticajnu, odnosno efektivnu kamatnu stopu nižu od referentne. Postoji i mogućnost sniženja kamatne stope. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5 % jednokratno na iznos odobrenog kredita, dok naknada za rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na neiskorišteni iznos kredita.

Instrumenti osiguranja koje HBOR prihvaća su mjenice i zadužnice, bankarska jamstva, jamstvo HAMAG-BICRO-a, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a, za iznos do 100.000,00 dva sposobna jamva, te drugi instrumenti osiguranja. Kod jamstva HAMAG-BICRO-a HBOR preuzima 40% rizika bez dodatnih instrumenata osiguranja, dok poslovna banka preuzima preostalih 60%.

3.1.2.3. Program kreditiranja poduzetništva mladih

Korisnici kredita mogu biti:

Trgovačka društva, obrtnici, fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost, zadruge i ustanove:

- u kojima jedna ili više osoba u dobnoj skupini do 30 godina života posjeduje najmanje 51% kapitala, ili su osobe u dobnoj skupini do 30 godina života registrirani vlasnici i
- u kojima osoba u dobnoj skupini do 30 godina života vodi Upravu¹²

Kredit je namijenjen za ulaganja u osnovna sredstva što podrazumijeva materijalnu i nematerijalnu imovinu, te trajna obrtna sredstva za koja se može iskoristiti najviše 30% odobrenog kredita. Iznos ulaganja u nematerijalnu imovinu će ovisiti o stručnoj ocjeni klijenta ili projekta kao i o raspoloživim sredstvima HBOR-a. Kreditirati se može izravno, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos najnižeg iznosa kredita iznosi 80.000,00 kuna, a najviši 700.000,00 kuna. Rok korištenja odobrenog kredita u pravilu je do jedne godine, uz mogućnost počeka do 2 ili 5 godina ukoliko se radi o podizanju ili restrukturiranju dugogodišnjih nasada. Rok otplate je do 12 godina uključujući i poček. Bitno je napomenuti da u ovome programu HBOR kreditira do 100 % predračunske vrijednosti investicije, bez PDV-a. Kamatna stopa iznosi 2 % godišnje, osim za ulaganja koja se odnose na sektor ribarstva. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5 % jednokratno na cjeloukupni iznos odobrenog kredita, dok je naknada za rezervaciju sredstva 0,25% godišnje na neiskorišteni iznos sredstava kredita.

¹² HBOR, www.hbor.hr/kreditni_program/poduzetnistvo-mladih/, (10.03.2017.)

Instrumenti osiguranja mogu biti; mjenice ili zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarsko jamstvo ili jamstvo HAMAG-BICRO-a, za kredite do 100.000,00 kuna dva sposobna jamca, te drugi uobičajeni instrumenti osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.2.4. Program financiranja pronalazaka

Korisnici navedenog programa kreditiranja mogu biti mala i srednja trgovačka društva i obrtnici koji imaju razvijeni proizvod ili tehnologiju, te koji zadovoljavaju jedan od slijedeća 3 uvjeta:

- podnijeli su zahtjev za priznanje patenta u Republici Hrvatskoj i/ili inozemstvu;
- pokrenuli su postupak zaštite industrijskog vlasništva u Republici Hrvatskoj i/ili inozemstvu ili
- koji posluju dulje od 2 godine, te koji u bilanci za prethodnu godinu imaju iskazanu stavku – nematerijalna imovina – izdaci za razvoj.¹³

Kredit je namijenjen za osnovna sredstva (oprema i uređaji, dogradnja i uređenje poslovnog pogona, kupnja i izgradnja poslovnog prostora) i trajna obrtna sredstva za koja se može odobriti do 30% ukupnog ulaganja, odnosno za djelatnosti razvoja programske podrške računalima i veći iznos ulaganja. Kreditirati se može izravno, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Najniži iznos kredita koji može biti odobren iznosi 80.000,00 kuna, dok najviši iznos kredita nije ograničen. Sredstva se mogu koristiti na rok do godine dana, s počekom do 3 godine i otplatom kredita do 14 godina sa uključenim počekom. Za navedeni program HBOR kreditira do 85% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Kamatna stopa je 2% za male i srednje poduzetnike koji su dokazali tržišnu konkurentnost uspješnom prodajom na tržištu, ili 4% za sve ostale male i srednje poduzetnike. Moguća je i primjena sniženih kamatnih stopa. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na odobreni iznos kredita, dok naknada za

¹³ HBOR, www.hbor.hr/kreditni_program/pronalasci/, (10.03.2017.)

rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na neiskorišteni iznos sredstava iz kredita.

Instrumenti osiguranja su mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarska jamstva i jamstva HAMAG-BICRO-a i drugi instrumenti osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.3. Investicijski krediti

3.1.3.1. Program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva

Korisnici kredita mogu biti:

- trgovačka društva, obrtnici, fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost
- Ustanove i zadruge koje posluju najmanje dvije godine
- Pravne i fizičke osobe koje posluju manje od dvije godine, ali moraju imati prethodno poslovno iskustvo vlasnika ili osnivača

Program kreditiranja malog i srednjeg poduzetništva najbrojniji je po korisnicima. Krediti iz programa kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva namijenjeni su za ulaganja u osnovna sredstva što se odnosi na materijalnu imovinu i to na; osnivačka ulaganja, zemljište i građevinske objekte, osnovno stado, uređaji i oprema, te na nematerijalnu imovinu; razvoj proizvoda ili usluge, patenti, koncesije, franšize i dr. Kreditiranje je namijenjeno i za trajna obrtna sredstva, u pravilo do 30% iznosa sredstava iz odobrenog kredita. Kreditirati se može izravnim putem, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Najniži iznos kredita je 80.000,00 kuna, dok se najviši iznos kredita odobrava do iznosa od 8.000.000,00 kuna. Rok korištenja je do godine dana, s rokom počeka od 3 ili 5 godina ovisno ako se radi o dugogodišnjim nasadima, s rokom otplate do 12 godina uz mogućnost do 17 godina i počekom od 4 godine ukoliko se javi potreba za duljom ročnosti i počekom koja je definirana investicijskom studijom. U tom programu HBOR kreditira do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Kamatna stopa iznosi 2% za područja od posebne državne skrbi ili 4% godišnje za sve ostale male i srednje poduzetnike uz mogućnosti primjene sniženih

kamatnih stopa. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na cjelokupni iznos odobrenog kredita, dok naknada za rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na iznos neiskorištenih sredstava kredita.

Instrumenti osiguranja su mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarska jamstva i jamstva HAMAG-BICRO-a i drugi instrumenti osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.3.2. Program kreditiranja turističkog sektora

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva
- Obrtnici
- Ustanove

Kreditiranje je namijenjeno za ulaganje u osnovna sredstva što podrazumijeva osnivačka ulaganja, zemljište i građevinski objekti, oprema, uređaji i brodovi kao i drugi plovni uređaji, te ulaganje u trajna obrtna sredstva do iznosa od 30% ukupnog odobrenog kredita. Kreditiranje je moguće izravno što nije bilo moguće unatrag dvije godine, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Najniži iznos kredita je ograničen na 80.000,00 kuna dok najviši iznos kredita nije definiran. Kredit se uglavnom koristi na razdoblje od godine dana, mogućnost počeka do 4 godine i rokom otplate do 17 godina uključujući i poček. Kreditira se do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Kamatna stopa iznosi 2% godišnje za subjekte koji ulažu u potpomognuta područja, koji su dokazali tržišnu konkurentnost, odnosno 4% godišnje za sve ostale gospodarske subjekte. Uvjeti za sniženje kamatne stope su mogući uz dodatnu dokumentaciju. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na iznos odobrenog kredita, odnosno 0,25% jednokratno na neiskorišteni iznos sredstava kredita kao naknada za rezervaciju sredstava.

Instrumenti osiguranja mogu biti: mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarska

jamstva i jamstva HAMAG-BICRO-a i drugi instrumenti osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.3.3. Program kreditiranja poljoprivrede i malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi

Korisnici kredita ovog programa mogu biti mali i srednji poduzetnici:

- trgovačka društva, obrtnici
- zadruge, ustanove
- obiteljska poljoprivredna gospodarstva i ribari

Kredit je namijenjen za osnovna sredstva i trajna obrtna sredstva. Kod osnovnih sredstava misli se na osnivačka ulaganja, zemljište i građevinski objekti, oprema i uređaji, osnovno stado, povrćarska proizvodnja i cvjećarska proizvodnja. Trajna obrtna sredstva financiraju se do 30% od ukupnih iznosa sredstava kredita. Program se kreditira putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Kredit se odobrava od 80.000,00 kuna do 3.500.000,00 kuna na rok korištenja do jedne godine. Mogućnost počeka do 3 ili 5 godina, ako se radi o podizanju ili restrukturiranju dugogodišnjih nasada. Rok otplate je do 14 godina u kojemu je uključen i poček. U pravilu se kreditira do 100% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a ako je dopušteno sukladno pravilima o državnim potporama.

Kamatna stopa može biti 2% ukoliko se radi o subjektima koji ulažu u potpomognuta područja koja su dokazala tržišnu konkurentnost ili 4% godišnje za sve ostale gospodarske subjekte. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na iznos odobrenih sredstava iz kredita, odnosno 0,25% godišnje na neiskorišteni iznos sredstava kredita za naknadu za rezervaciju sredstava.

Instrumenti osiguranja plaćanja mogu biti: mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarska jamstva i jamstva HAMAG-BICRO-a i drugi instrumenti osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.3.4. Program kreditiranja projekata zaštite okoliša

Korisnici kredita mogu biti:

- jedinice lokalne i regionalne samouprave
- komunalna društva
- trgovačka društva, obrtnici i ostale pravne osobe

Kredit je namijenjen za osnovna (osnivačka ulaganja, zemljište i građevinski objekti, oprema i uređaji) i trajna obrtna sredstva za financiranje do 30% ukupnog iznosa kredita. Mogućnost kreditiranja putem poslovnih banaka, izravno ili modelom podjele rizika. Iznos kredita namijenjen za program kreditiranja projekata zaštite okoliša nije ograničen i ovisi o HBOR-ovim mogućnostima financiranja, kreditnoj sposobnosti korisnika kredita, vrijednostima ponuđenih instrumenata osiguranja. Bitno je napomenuti da se zahtjevi za kreditiranje u iznosu manjem od 100.000,00 kuna neće razmatrati. Rok za korištenje kredita je godina dana s mogućnosti počeka do 3 godine i rokom otplate do 14 godina s uključenim počekom. Kreditira se do 75% predračunske investicije bez PDV-a, ali postoji mogućnosti i kreditiranja 100% za investicije jedinica lokalne i regionalne samouprave i društava u njihovom vlasništvu.

Kamatna stopa je definirana od 4%, ali ako iznos kreditiranja premašuje iznos od 37 milijuna kuna HBOR zadržava pravo odobrenja kredita uz višu kamatnu stopu. Kamatna stopa može se ugovoriti i na razini tromjesečni EURIBOR + 2%-tna boda godišnje kao promjenjiva kamatna stopa vezano uz promjenu tržišne referentne kamatne stope (3m EURIBOR) uvećano za fiksnu maržu. Ukoliko investicija udovoljava kriterijima prihvatljivosti Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te Fond korisniku kredita odobri subvenciju kamatne stope, gore utvrđena kamatna stopa umanjuje se za 2%, odnosno za iznos odobrene subvencije.¹⁴

Naknada za obradu zahtjeva, naknada za rezervaciju sredstava kao i instrumenti osiguranja isti su kao i u prethodnim programima.

¹⁴ HBOR, www.hbor.hr/kreditni_program/zastita-okolisa/ (10.03.2017.)

3.1.3.5. Program kreditiranja gospodarstva

Korisnici kredita mogu biti:

- trgovačka društva
- obrtnici i zadruge
- ustanove

Kredit je namijenjen za osnovna (osnivačka ulaganja, zemljište i građevinski objekti, osnovno stado i oprema i uređaji) i trajna obrtna sredstva u iznosu do 30% ukupnog iznosa odobrenog kredita. Kreditiranje se obavlja izravno, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Najniži iznos kredita je 700.000,00 kuna, dok najviši iznos sredstava nije ograničen niti definiran. U pravilu pravo na korištenje kredita je do jedne godine, s počekom do 3 ili do 5 godina ovisno ako se radi o dugogodišnjim nasadima. Otplata kredita je do 12 godina ili u izvanrednim situacijama do 17 godina ako investicijska studija ukazuje na potrebu za duljom ročnosti i počekom. Kreditira se do 75% predračunske vrijednosti investicije.

Kamatna stopa programa kreditiranja gospodarstva je 2% za subjekte koji ulažu na potpomognuta područja, odnosno 3% za sve ostale gospodarske subjekte. Mogućnost snižavanja kamatne stope uz dodatnu dokumentaciju. Naknada za obradu zahtjeva, naknada za rezervaciju sredstava, kao i instrumenti osiguranja isti su kao i u prethodnim programima.

3.1.3.6. Program kreditiranja nove proizvodnje

Korisnici kredita mogu biti:

- trgovačka društva
- obrtnici
- zadruge koji;

ulažu u nove ili postojeće proizvode koji već posjeduju certifikate potrebne za prodaju na tržištu ili koji koriste certificirane repromaterijale i sirovine koje udovoljavaju standardima kvalitete i sigurnosti.

Namijenjeno je za osnovna sredstva (zemljište, građevinski objekti, oprema i uređaji, troškovi ishođenja certifikata) i za trajna obrtna sredstva do 30% ukupnog odobrenog iznosa kredita uz mogućnosti i višeg ukoliko krajnji korisnik priloži dokaz o robnom kreditu kupcu. Kreditiranje se obavlja putem poslovnih banaka, izravno ili modelom podjele rizika. Iznos najmanjeg i najvišeg odobrenja kredita nije ograničen, a koristi se u pravilu do jedne godine uz mogućnost počeka do 3 godine. Rokovi otplate su do 14 godina s uključenim počekom ili u iznimnim situacijama do 17 godina ako investicijska studija ukazuje potrebu za duljom ročnosti i počekom. Kreditira se do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Godišnja kamatna stopa je 2 % ili 3%. Ako subjekti ulažu na potpomognuta područja/područja državne skrbi koji su dokazali tržišnu konkurentnost uspješnom prodajom na tržištu kamatna stopa je 2%, te 3% za sve ostale gospodarske subjekte. Naknada za obradu sredstava, naknada za rezervaciju sredstava kao i instrumenti osiguranja jednaki su kao i u prethodno spomenutim programima kreditiranja.

3.1.3.7. Program kreditiranja komunalne infrastrukture

Korisnici kredita mogu biti:

- jedinice lokalne i regionalne samouprave
- komunalna društva
- trgovačka društva i ostale pravne osobe

Kredit je namijenjen za osnovna sredstva (osnivačka ulaganja, zemljište, građevinske objekte te za opremu i uređaje) i za trajna obrtna sredstva koja su namijenjena za ulaganja u socijalnu infrastrukturu do 30% iznosa odobrenog kredita. Kreditirati se može putem poslovnih banaka, izravno ili modelom podjele rizika.

Iznos kredita nije ograničen, ali ovisi o HBOR-ovim mogućnostima financiranja, investicijskom programu i kreditnoj sposobnosti korisnika kredita. Odobrena sredstva iz kredita mogu se koristiti u razdoblju do godine dana. Mogućnost počeka je do 5 godina, dok je rok za otplatu kredita do 15 godina uključujući i poček. Kreditira se do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a uz mogućnost u iznimnim

prilikama i 100% financiranje predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a za investicije jedinica lokalne i regionalne samouprave i društava u njihovom vlasništvu.

Kamatna stopa iznosi 4% godišnje uz mogućnost odobrenja veće kamatne stope ako kreditiranje projekta prelazi 37 milijuna kuna. Naknada za obradu zahtjeva kao i naknada za rezervaciju sredstava ista je kao i u prije spomenutim programima. Instrument osiguranja može biti i jamstvo RH.

3.1.3.8. Program kreditiranja brodarstva

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva registrirana u Republici Hrvatskoj
- pravne osobe registrirane u trećim zemljama

Kredit je namijenjen za osnovna sredstva u što spada modernizacija i obnova plovnih objekata ili kupnja novih plovnih objekata. Kreditira se putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos kredita nije ograničen, ali ovisi o mogućnostima financiranja HBOR-a, o investicijskom projektu, kreditnoj sposobnosti krajnjeg korisnika kredita te vrijednosti ponuđenih instrumenata osiguranja. Rok za korištenje kredita je do jedne godine, otplata kredita je do 12 godina s počekom do 6 mjeseci od primopredaje broda. U takvoj situaciji HBOR kreditira do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a. Ako se radi o kreditiranju u skladu s pravilima utvrđenim OECD koncenzusom HBOR može kreditirati i do 85% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Nema točno definirane kamatne stope, a ona će ovisiti o cijeni zaduženja HBOR-a, dok će se najniža moguća kamatna stopa temeljiti na razini opće kamatne stope temeljene na referentnoj kamatnoj stopi. Naknada za obradu zahtjeva, naknada za rezervaciju sredstava kao i instrumenti osiguranja isti su kao i u prije spomenutim programima. Instrumenti osiguranja se dogovaraju s poslovnom bankom.

3.1.3.9. Program kreditiranja energetske obnove zgrada

Korisnici kredita mogu biti:

- pružatelji energetske usluge
- naručitelji energetske usluge
- sva trgovačka društva i obrti koji ulažu u energetske učinkovitost

Kredit je namijenjen za osnovna sredstva što podrazumijeva adaptaciju i rekonstrukciju građevinskih objekata, te nabava opreme i uređaja. Mogućnost kreditiranja izravno, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos kredita nije ograničen, a ovisiti će o HBOR-ovim mogućnostima financiranja, investicijskom programu, kreditnoj sposobnosti korisnika kredita, prihvatljivosti projekta, te o samoj vrijednosti i kvaliteti ponuđenih instrumenata osiguranja. Kredit se daje na korištenje do jedne godine, s rokom otplate do 14 godine i mogućim počekom od jedne godine. Krediti se otplaćuju u mjesečnim ratama, a može se kreditirati do 50% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Godišnja kamatna stopa iznosi 4%, koja je promjenjiva temeljem odluke uprave HBOR-a. Naknada za obradu zahtjeva kao i naknada za rezervaciju sredstava jednaka je kao u prije spomenutim modelima financiranja. Instrumenti osiguranja mogu biti mjenice i zadužnice krajnjeg korisnika kredita, mjenice i zadužnice JLPRS-a ili tijela državne uprave, ugovor o ustupanju tražbina, činidbene garancije prenosive HBOR, jamstvo HAMAG-BICRO-a za povrat kredita do 80% iznosa, te mogućnost i drugih uobičajenih instrumenata osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.3.10. *Financiranje projekata vodoopskrbe i odvodnje*

Korisnici navedenog programa mogu biti:

- jedinice lokalne i područne samouprave,
- općine, gradovi i županije
- komunalna poduzeća koja ispunjavaju sve uvjete

HBOR nudi mogućnost kreditiranja 100%-tne predračunske vrijednosti investicije projekata za poticanje razvoje vodoopskrbe i odvodnje zajedno sa Njemačkom razvojnom bankom. Najmanji iznos odobrenog kredita može iznositi 40.000 EUR, a mora biti namijenjen isključivo za ulaganje u projekte vodoopskrbe i odvodnje te projekte izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Prednosti za dobivanje kredita imaju oni projekti koji imaju već gotovu projektnu dokumentaciju ili imaju potrebne dozvole za izgradnju.

Godišnja kamatna stopa za korisnike kredita iznosi 2,5% fiksno s rokom korištenja i počekom najviše do 5 godina. Rok otplate moguć je do 15 godina uključujući i poček, a kredit se vraća u 20 jednakih uzastopnih polugodišnjih obroka, dok prvi obrok otplate mora dospijevati 6 mjeseci nakon isteka korištenja kredita. Naknada za obradu kreditnog zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na iznos sredstava odobrenog kredita, a naknada za rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na iznos preostalog, a neiskorištenog iznosa sredstava. Način obračuna je polugodišnji.

Instrumenti osiguranja mogu biti mjenice i zadužnice, zalog na imovini, jamstvo RH, bankarsko jamstvo ili jamstvo JLS, te drugi uobičajeni instrumenti osiguranja za bankarsko poslovanje.

3.1.3.11. Kreditiranje izrade projektne dokumentacije

Korisnici kredita mogu biti:

- jedinice lokalne i regionalne samouprave
- trgovačka i komunalna društva
- obrti, zadruge i ustanove
- OPG
- Fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost

Kredit je namijenjen za izradu projektne i sve investicijske dokumentacije kao što su idejno rješenje i projekt, glavni i izvedbeni projekt, tipski projekt, projekt uklanjanja, energetske certifikate, istražni radovi, ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu, elaborat alternativnih sustava opskrbe energijom, troškovnik ili poslovni plan/studija, trošak savjetovanja i analize te sva ostala dokumentacija koja je potrebna za provedbu projekta. Na taj način sredstva se mogu koristiti i za izradu dokumentacije za projekte koji će se nominirati za financiranje u okviru Plana ulaganja za Europu, tzv. Junckerov plan¹⁵, koji je novitet u ovom načinu kreditiranja. Kreditira se isključivo izravnim putem gdje se zahtjevi za kredit upućuju HBOR-u. Iznos odobrenog kredita može biti najmanje 100.000,00 kuna dok iznos najvišeg mogućeg odobrenja kredita za osobe koje posluju kraće od dvije godine iznosi 300.000,00 kuna, a za osobe koje posluju dulje od dvije godine nije definiran (ograničen). Kreditira se do 100% troškova izrade dokumentacije s PDV-om. Kredit se može koristiti do razdoblja od dvije godine, ali rok može oscilirati na duže ili kraće razdoblje, ovisno o potrebi. Rok za otplatu kredita je 5 godina, a može se otplatiti i jednokratno.

Godišnja kamatna stopa iznosi najmanje 6% koja može biti promjenjiva odlukom uprave HBOR-a. Program kreditiranja je na snazi do iskorištenja limita ili do 31.12.2017. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na iznos sredstava odobrenog kredita, a naknada za rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na preostali iznos neiskorištenih sredstava kredita. Instrumenti osiguranja mogu biti: mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz

¹⁵ Kako bi poboljšala investicijsko i financijsko okruženje na prostoru EU, te stvorila okvir za snažnije investicije, Europska komisija je pokrenula inicijativu pod nazivom Plan ulaganja za Europu, poznatu i pod nazivom "Junckerov plan".

policu vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarske garancije i jamstva HAMAG-BICRO-a i drugi instrumenti osiguranja u bankarskom poslovanju.

3.1.4. Obrtna sredstva

3.1.4.1. Kreditiranje trajnih obrtnih sredstava za osnaženje poslovanja

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva i obrtnici
- Fizičke osobe- OPG
- Zadruga i ustanove

Kredit je namijenjen za ulaganja u trajna obrtna sredstva za osnaženje poslovanja, a može se kreditirati putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos kredita nije ograničen, ali ovisi o dostupnim sredstvima HBOR, kreditnoj sposobnosti i potrebama korisnika, mišljenju poslovne banke. Rok korištenja kredita je razdoblje do godine dana, a rok za otplatu kredita od dvije do šest godina, sa mogućim počekom od dvije godine. Godišnja kamatna stopa iznosi 4% koja može biti promjenjiva odlukom uprave HBOR-a.

Naknada za obradu zahtjeva, naknada za rezervaciju sredstava kao i instrumenti osiguranja isti su kao u prije spomenutim programima kreditiranja.

3.1.4.2. Program kreditiranja za poboljšanje likvidnosti

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva i obrtnici
- Ustanove
- Zadruga

Kredit je namijenjen za podmirenje financijskih obveza prema dobavljačima, financijskim institucijama, državi te drugih kratkoročnih obveza. Kreditirati se može putem poslovnih banaka ili izravnim putem ako se radi o zahtjevu većem od 37

milijuna kuna. Najveći i najmanji iznos kredita nije ograničen, ali ovisi o raspoloživim sredstvima od strane HBOR-a, o mišljenju poslovne banke i o mogućnostima korištenja potpore male vrijednosti. Razdoblje za otplatu kredita je 3 ili 6 mjeseci, a otplaćuje se jednokratno na dan dospjeća. Odobrena sredstva koriste se jednokratno po zaključenju ugovora o kreditu, u pravilu do mjesec dana. Nakon što je odobren kredit banka je dužna isti ili najkasnije slijedeći dan isplatiti novčana sredstva korisniku kredita.

Godišnja kamatna stopa je 4% ovisno o mogućnostima krajnjeg korisnika kredita na ostvarenje prava na dodjelu potpore male vrijednosti. Naknada za obradu zahtjeva plaća se 0,5% jednokratno na cjelokupni iznos odobrenog kredita. Instrumenti osiguranja mogu biti mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarske garancije te drugi instrumenti osiguranja bankarskog poslovanja.

3.1.4.3. Program kreditiranja proizvodnje

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva
- Obrtnici
- Zadruga

Kredit je namijenjen isključivo za obrtna sredstva namijenjenih proizvodnji, za premoštenje do naplate prodane robe te za cjelokupni iznos od pripreme proizvodnje do naplate prodane robe. Kreditiranje je omogućeno putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos kredita koji može biti odobren nije ograničen. O odobrenim sredstvima HBOR-a ovisiti će o raspoloživim sredstvima istih, mišljenju poslovne banke, ostvarenoj visini poslovnih prihoda, proračunu potrebnih obrtnih sredstava i o mogućnosti korištenja državne potpore male vrijednosti. Razdoblje otplate kredita je do godine dana.

Kamatna stopa je 4% godišnje koja je promjenjiva temeljem odluke uprave HBOR-a, a obračunava se i naplaćuje tromjesečno. Naknada za obradu zahtjeva,

naknada za rezervaciju sredstava kao i instrumenti osiguranja koje određuje poslovna banka isti su kao i u prije spomenutim programima kreditiranja.

3.1.4.4. Program kreditiranja pripreme izvoza

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva
- Obrtnici
- Zadruga

Kredit je namijenjen za pripremu proizvodnje za izvoz, za sami izvoz roba, kao i za cjelokupni ciklus od pripreme izvoza do naplate izvoznih poslova. Kreditirati se može modelom podjele rizika, putem poslovnih banaka ili izravnim kreditiranjem za kredite iznad 10 milijuna kuna uz uvjete da korisnici moraju imati veličinu aktive najmanje 5 puta veću od iznosa kredita, prihod od prodaje proizvoda ili usluga u inozemstvu koji iznose najmanje 30% poslovnih prihoda. Korisnici za taj model kreditiranja moraju biti prihvatljivog kreditnog ranga za HBOR. Iznos veličine odobrenog kredita nije ograničen, a ovisiti će o nekim uvjetima kao što su; mišljenje poslovne banke, kreditnoj sposobnosti krajnjeg korisnika kredita, proračunu potrebnih obrtnih sredstava, ostvarenoj visini izvoznih poslova te o samoj vrsti ponuđenih instrumenata osiguranja.

Rok otplate za okvirne kredite je do jedne godine od dana kada je kredit odobren, dok je rok otplate kredita za određeni izvozni posao dulji od 30 dana od dana naplate izvoznog posla za koji je kredit odobren. Kamatna stopa za korisnika kredita nije fiksna već se utvrđuje na temelju osnovne stope i marže koja se utvrđuje ovisno o kreditnom rangu korisnika kredita i instrumentima osiguranja. Krediti koji se odobravaju na rok do godine dana i za kojima se produljuje ugovoreni rok dospijeca kamatna stopa se kreće: Za jak i dobar kreditni rang 3%, za zadovoljavajući od 3% do 3,9%, za slab od 3% do 6,2% te za loš kreditni rang i poteškoće od 3,9% do 9,4%.

Za kredite i prvo obnavljanje kredita koji se odobravaju izvoznicima početnicima, a koji se definiraju kao: gospodarski subjekti koji prvi put uopće nastupaju na stranim tržištima ili koji po prvi put nastupaju na stranom tržištu na

kojem do sada nisu bili prisutni ili koji na strano tržište na kojem su već prisutni plasiraju novi proizvod i/ili uslugu bez obzira na ročnost kredita kamatna stopa može biti: za jak kreditni rang 2%, za dobar kreditni rang od 2% do 3%, za zadovoljavajući od 2% do 3,9%, za slab od 3% do 6,2%, te za loš kreditni rang i financijske poteškoće od 3,9% do 9,4%. Naknada za obradu zahtjeva također varira. Iznosi 0,5% jednokratno na iznos cjelokupnog odobrenog kredita, odnosno: 0,125 jednokratno za produženje na rok do 3 mjeseca, 0,25% za rok do 6 mjeseci i 0,375 za rok do 9 mjeseci. Naknada za rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na iznos sredstava iz kredita koji nije iskorišten od dana kada je poslovna banka počela koristiti kredit. Instrumenti osiguranja su uobičajeni u bankarskom poslovanju.

3.1.4.5. Kreditiranje pripreme poljoprivredne proizvodnje

Korisnici kredita mogu biti:

- Fizičke i pravne osobe
- u rangu mikro, malih i srednjih poduzeća

Kreditna sredstva su namijenjena za obrtna sredstva potrebna za odvijanje poljoprivredne proizvodnje za tekuću proizvodnju i za otkup poljoprivrednih proizvoda. Kreditirati se može putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Najmanji iznos kredita je ograničen na 50.000,00 kuna, dok maksimalni iznos kredita nije definiran. Kredit se može koristiti na razdoblje do godine dana, s rokom otplate do jedne godine u jednakim mjesečnim, tromjesečnim ratama ili jednokratno. HBOR će povrat prethodno uložениh sredstava (refundaciju) prihvaćati za obavljena plaćanja za pripremu poljoprivredne proizvodnje u pravilu najduže 3 (tri) mjeseca prije podnošenja zahtjeva za kredit u poslovnu banku.¹⁶ Kamata na godišnjoj razini je 3% koja je promjenjiva temeljem odluke Uprave HBOR-a. Naknada za obradu zahtjeva je 0,5% jednokratno na cjelokupni iznos odobrenih sredstava, a instrumenti osiguranja se dogovaraju s poslovnom bankom.

¹⁶ HBOR, www.hbor.hr/kreditni_program/kreditiranje-pripreme-poljoprivredne-proizvodnje/ (13.03.2017.)

3.1.4.6. Program kreditiranja pripreme turističke sezone

Kreditiranjem projekata HBOR kroz razvoj turizma potiče i dugoročan utjecaj, naročito na povećanje zaposlenosti, unapređenje infrastrukture, daljnjeg razvoja regije i poboljšanje kvalitete domicilnog stanovništva.

Korisnici kredita mogu biti:

- trgovačka društva
- obrtnici
- ustanove

Kredit je namijenjen za nabavu roba i usluga radi pripreme turističke sezone s ciljem pružanja kvalitetnijih usluga turistima. Može uključivati nabavu hrane, pića, sitnog inventara, troškove tekućeg održavanja, plaća i režijskih troškova. Može se kreditirati putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos kredita je u pravilu ograničen, najniži od 80.000,00 kuna, a najviši iznos odobrenih sredstava može biti i do 10.000.000,00 kuna, te se može koristiti od 15. prosinca do 30. lipnja slijedeće godine. Postoji mogućnost i ranijih korištenja sredstava iz kredita odlukom HBOR-a. Otplata kredita vrši se u dvije jednake rate koje dopijevaju 15. listopada i 15. studenog tekuće godine. Kamatna stopa je promjenjiva, tromjesečnog EURIBOR-a + 3,75% na godišnjoj razini.

Naknada za obradu zahtjeva, naknada za rezervaciju sredstava, kao i instrumenti osiguranja jednaki su kao i u prethodnim programima kreditiranja HBOR-a.

3.1.5. Restrukturiranje

Korisnici kredita mogu biti:

- trgovačka društva
- obrtnici i zadruge
- ustanove s udjelom kapitala i rezervi u pasivi bilance od najmanje 10% - kredit se neće odobriti ako je krajnji korisnik isplatio NT dobit u posljednje dvije poslovne godine ili ako je krajnji korisnik isplatio pozajmicu u posljednje dvije poslovne godine.
- poljoprivredni proizvođači koji će sredstvima kredita refinancirati postojeće kredite
- trgovačka društva i druge pravne osobe u vlasništvu RH, za koje je RH izdala jamstvo, a koji će sredstvima kredita refinancirati postojeće kredite

Sredstva su namijenjena za ulaganje koje je usmjereno na promjenu ročnosti izvora sredstava u bilanci gospodarskih subjekata. Kreditirati se može putem poslovnih banaka, modelom podjele rizika ili izravno. Najveći iznos mogućeg kredita nije ograničen, a ovisi o HBOR-ovim mogućnostima financiranja, o investicijskom programu, kreditnoj sposobnosti korisnika, te o ponuđenim instrumentima osiguranja. Kredit se daje na korištenje do 6 mjeseci, a otplata kredita je na razdoblje do 10 godina s mogućnosti počeka do 2 godine koji je uračunat u otplatno razdoblje.

Godišnja kamatna stopa za navedeni program je 4%, mogućnost financiranja uz poticajnu kamatnu stopu. Naknada za obradu zahtjeva, kao i naknada za rezervaciju sredstava ista je kao i u prije spomenutim programima. Osim uobičajenih instrumenata osiguranja kod izravnog kreditiranja trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u državnom vlasništvu obvezno je jamstvo RH.

3.1.6. EU fondovi

HBOR je u razdoblju 2014.-2020. preuzeo ulogu kreditora EU projekata koji će se sufinancirati sredstvima Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) . Sredstva su namijenjena za zatvaranje financijske strukture projekata, a obuhvaćaju dio projekata koji će se financirati sredstvima ESI fondova- prihvatljivi izdaci, te izdaci koji su dio projekta, a koje nije moguće kandidirati za ESI fondove.

3.1.6.1. Kreditiranje EU projekata ruralnog razvoja, ribarstva i vinske omotnice

Korisnici kredita mogu biti osobe koje zadovoljavaju uvjete natječaja. Kredit je namijenjen za financiranje troškova provedbe projekata koji obuhvaćaju dio projekata koji će se financirati sredstvima ESI fondova- prihvatljivi izdaci, te izdaci koji su dio projekta, a koje nije moguće kandidirati za ESI fondove- neprihvatljivi izdaci, osnovna i obrtna sredstva, koja se financiraju do 30% iznosa kredita.

U ovom programu nudi se mogućnost kreditiranja putem poslovnih banaka ili izravnim putem. Najviši iznos kredita nije ograničen, dok je najniži iznos kredita moguće odobriti za iznos veći od 80.000,00 kuna. Rok korištenja sredstava iz odobrenog kredita je do 18 mjeseci uz mogućnosti odobrenja dužeg ili kraćeg roka. Razdoblje otplate kredita je 15 godina, uz mogućnosti počeka do 3, odnosno 5 godina ukoliko se radi o podizanju dugogodišnjih nasada. Kreditom se financira do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a. Kod izravnog kreditiranja HBOR kao vlastito učešće prihvaća najviše do 70% iznosa koji će se isplatiti iz ESI fondova dok kod kreditiranja putem poslovnih banaka postotak definira sama poslovna banka. Za investitore koji se odluče za izravno kreditiranje, Zahtjev za isplatu predujma , HBOR može na zahtjev investitora izdati bankarsku garanciju za povrat predujma, u koristi korisnika garancije.

Godišnja kamatna stopa za navedeni program je najmanje 3% koja se utvrđuje najmanje u visini osnovne stope uvećane za maržu koja se utvrđuje ovisno o ocjeni kreditnog ranga krajnjeg korisnika kredita, kao i ponuđenih instrumenata osiguranja, dok osnovnu stopa izračunava Europska komisija koja je objavljena na njihovoj

internet stranici. Naknada za rezervaciju sredstava, naknada za obradu zahtjeva kao i instrumenti osiguranja isti su kao i u prethodno spomenutim programima.

3.1.6.2. Program kreditiranja projekata Europskih strukturnih i investicijskih fondova privatnog sektora

Korisnici kredita mogu biti svi koji se bave ekonomskom djelatnošću, bez obzira na njihov pravni oblik, pod uvjetom da istovremeno zadovoljavaju uvjete ESI fondova. Krediti su namijenjeni za financiranje troškova provedbe projekta koji obuhvaćaju dio projekta koji će se kandidirati za ESI fondove – prihvatljivi izdaci, te izdatke koji su dio projekta, a koje nije moguće kandidirati za ESI fondove prema uvjetima iz Poziva za dostavu projektnih prijedloga (osnovna i obrtna sredstva do 30% iznosa kredita).¹⁷

Kreditirati se može putem poslovnih banaka ili izravnim kreditiranjem. Najveći iznos kredita nije ograničen već ovisi o HBOR-ovim uvjetima, te o instrumentima osiguranja, dok najniži iznos kredita je definiran i on mora iznositi najmanje 80.000,00 kuna. Razdoblje za korištenje kredita iznosi do 18 mjeseci, ali HBOR može odobriti i duži rok s obzirom na dinamiku ulaganja. Rok otplate je od 15-17 godina u iznimnim slučajevima uz mogućnost počeka do 3 godine. Kreditira se do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a, dok kod izravnog kreditiranja HBOR kao vlastito učešće u pravilu prihvaća najviše do 70% iznosa kojeg će korisnik dobiti iz ESI fondova. Za izdavanje bankarske garancije za povrat predujma ukoliko se podnosi izravni zahtjev za kredit u HBOR, te koji će nadležnom tijelu za provedbu EU fondova podnositi zahtjev za isplatu predujma, HBOR može na zahtjev investitora, izdati bankarsku garanciju za povrat predujma, a u korist nadležnog tijela za provedbu ESI fondova.

Godišnja kamatna stopa iznosi najmanje 3%, dok osnovnu stopu izračunava Europska komisija, te objavljuje na svojoj internet stranici. Kamatna stopa je promjenjiva odlukom uprave HBOR-a. Naknada za obradu zahtjeva, kao i naknada za rezervaciju sredstava iste su kao i u prethodnim programima kreditiranja HBOR-a. Instrumenti osiguranja mogu biti mjenice i zadužnice, bankarske garancije, zalog ili

¹⁷ HBOR, www.hbor.hr/kreditni_program/kreditiranje-eu-projekata-privatnog-sektora/, (14.03.2017.)

fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz police osiguranja imovine vinkulirane u korist HBOR-a, te kao mogućnost instrumenta osiguranja prihvaća se i jamstvo HAMAG-BICRO-a.

3.1.6.3. Program kreditiranja projekata Europskih strukturnih i investicijskih fondova javnog sektora

Korisnici kredita mogu biti:

- jedinice lokalne i regionalne samouprave
- subjekti koji su u većinskom vlasništvu JLPS-a ili RH
- korisnici iz javnog sektora koji zadovoljavaju uvjete natječaja

Kreditni su namijenjeni za financiranje troškova provedbe projekta koji obuhvaćaju dio projekta koji će se financirati sredstvima ESI fondova – prihvatljivi izdaci te za izdatke koji su dio projekta, a koje nije moguće kandidirati za ESI fondove. Kreditirati se može putem poslovnih banaka ili izravnim kreditiranjem. Najniži iznos kredita koji može biti odobren iznosi 100.000,00 kuna, dok najviši iznos kredita nije ograničen, a ovisi o HBOR-u, namjeni ulaganja, udjelu EU bespovratnih sredstava u investicijskom projektu, kreditnoj sposobnosti korisnika, te o samoj kvaliteti ponuđenih instrumenata osiguranja. Razdoblje na koje se daje kredit na korištenje je do 18 mjeseci, ali se može odobriti i na duže od strane HBOR-a. Rok otplate je do 15 godina, uključujući i početak do 5 godina.

Za izdavanje bankarske garancije za povrat predujma u koliko se podnosi izravni zahtjev za kredit u HBOR, te koji će nadležnom tijelu za provedbu EU fondova podnositi zahtjev za isplatu predujma, HBOR može na zahtjev investitora, izdati bankarsku garanciju za povrat predujma, a u korist nadležnog tijela za provedbu ESI fondova. Godišnja kamatna stopa za navedeni program je 3%, a utvrđuje se najmanje u visini osnovne stope uvećane za maržu koja se utvrđuje ovisno o ocjeni kreditnog ranga krajnjeg korisnika.

Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na iznos sredstava odobrenog kredita, a naknada za rezervaciju sredstava iznosi 0,25% godišnje na iznos neiskorištenih sredstava iz kredita. Naknada za garanciju za povrat predujma

obračunava se sukladno Odluci o naknadama koje obavlja HBOR. Instrumenti osiguranja mogu biti; mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz police osiguranja imovine vinkulirane u korist HBOR-a, jamstva jedinica lokalne i regionalne samouprave, jamstvo RH, te ostali instrumenti osiguranja koji su prihvatljivi HBOR-u, a regulirani u bankarskom poslovanju.

3.1.7. Izvoz

HBOR svojim programom nastoji povećati konkurentnost i vrijednost hrvatskog izvoza, ali i usavršiti mnoge mogućnosti kako bi se prepoznala kvaliteta naših proizvoda i usluga na svjetskom tržištu. HBOR kroz kreditiranje prati izvoznike u svim fazama izvoza, od pregovaranja pa do same naplate izvoznog posla kroz dugoročne i kratkoročne kredite uz povoljne kamatne stope. Kao hrvatska izvozno-kreditna agencija u ime i za račun RH obavlja poslove osiguranja izvoza od netržišnih i političkih komercijalnih rizika radi poticanja hrvatskog izvoza. Među ostalog HBOR osigurava izvoznicima naplatu kratkoročnih potraživanja od kupaca u inozemstvu, te pruža uslugu reosiguranja kratkoročnih izvoznih potraživanja za one rizike koje nije moguće osigurati.

3.1.7.1. Program kreditiranja pripreme izvoza

Korisnici kredita mogu biti:

- trgovačka društva
- obrtnici
- zadruge

Kredit je namijenjen za obrtna sredstva i to za: pripremu proizvodnje za izvoz, za izvoz roba, te za cjelokupni ciklus od pripreme izvoza do naplate izvoznih poslova. Kreditiranje je omogućeno putem poslovnih banaka, modelom podjele rizika i izravnim kreditiranjem uz uvjet da su korisnici prihvatljivog kreditnog ranga za HBOR, te da im je veličina aktive najmanje 5 puta veća od iznosa odobrenog kredita i prihodi od prodaje proizvoda ili usluga u inozemstvu iznose najmanje 30% poslovnih prihoda. Iznos do kojega se može odobriti kredit nije ograničen, a ovisi o mišljenju

poslovne banke, kreditnoj sposobnosti, proračunu potrebnih obrtnih sredstava, kao i u kvaliteti ponuđenih instrumenata osiguranja.

Rok za otplatu kredita se razlikuje dali se radi o okvirnim kreditima ili za određeni izvozni posao. Ako se radi o okvirnim kreditima rok otplate je do jedne godine od dana od kada su sredstva raspoloživa za korištenje, a za određeni izvozni posao rok otplate je dulji od mjesec dana od dana naplate izvoznog posla za koji su odobrena sredstva. Kamatna stopa nije ista za sve korisnike i ovisi o kreditnom rang i ponuđenim instrumentima osiguranja. Za kredite koji se odobravaju na razdoblje do jedne godine za kreditni rang jak i dobar kamatna stopa je 3% godišnje. Za zadovoljavajući rang kamatna stopa je od 3% do 3,9%, za slab kreditni rang od 3% do 6,2%, te za loš i financijske poteškoće od 3,9% do 9,4%. Za kredite i prvo obnavljanje koji se odobravaju izvoznicima početnicima koji prvi puta stupaju na strano tržište također kamatna stopa ovisi o kreditnom rang, pa tako; za jak kreditni rang kamatna stopa je 2%, dobar 2% do 3%, zadovoljavajući od 2% do 3,9%, za slab od 3% do 6,2%, te za loš kreditni rang i financijske poteškoće kamatna stopa je od 3,9% do 9,4%.

Naknada za obradu kredita iznosi 0,5% jednokratno na iznos odobrenih novčanih sredstava kredita, odnosno za obnavljanje kredita iznosi: 0,125% jednokratno za produženje na rok od 3 mjeseca, 0,25% jednokratno za produženje na rok od 6 mjeseci, te 0,375% jednokratno za produženje na rok od 9 mjeseci. Naknada za rezervaciju sredstava je 0,25% na iznos neiskorištenih sredstava. Instrumenti osiguranja su uobičajeni za bankarsko poslovanje.

3.1.7.2. Program kreditiranja kupaca ili banaka u inozemstvu

Korisnik kredita može biti:

- Kupac u inozemstvu uz osiguranje
- Poslovna banka kupca u inozemstvu s kojim je izvoznik zaključio izvozni ugovor

Kredit je namijenjen za kreditiranje izvoza roba i usluga, ali osim potrošnih dobara sukladno pravilima utvrđenim OECD konsenzusom. Kreditirati se može na

dva načina; sufinanciranje poslova zajedno s drugim bankama ili samostalno. Iznos kredita koji će se odobriti za kreditiranje ovisiti će o rokovima otplate. Za rokove otplate do dvije godine kreditira se do 100% vrijednosti izvoznog ugovora, a za rokove duže od dvije godine kreditira se 85% vrijednosti izvoznog ugovora. Kamatna stopa može biti fiksna ili varijabilna. Kod formiranja fiksne kamatne stope CIRR+ marža koja može biti od 0,2% do 2%, a kod formiranja varijabilne kamatne stope LIBOR/EURIBOR+ marža koja također ovisi kao i u prethodnom izboru o bonitetu kupca ili banke, te o zemlji izvoza i roku otplate.

Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na cjelokupni iznos odobrenih sredstava iz kredita, dok je naknada za rezervaciju sredstava nešto viša nego u prethodnim programima i iznosi 1% koja se obračunava na preostali iznos neiskorištenih sredstava. Instrument osiguranja je neopoziva, bezuvjetna bankarska garancija.

Slika 2. Shema programa kreditiranja kupaca

Izvor: www.hbor.hr/kreditni_program/kredit-kupcu/, (14.03.2017.)

3.1.7.3. Program kreditiranja dobavljača kod izvoznih poslova

Korisnik kredita može biti:

- Izvoznik robe, radova ili usluga koji s kupcem u inozemstvu zaključuje izvozni ugovor

Program je namijenjen za kreditiranje izvoza roba i usluga osim potrošnih dobara sukladno pravilima utvrđenim OECD konsenzusom. Od načina kreditiranja moguće je samo izravno kreditiranje, a iznos odobrenog kredita ovisiti će o dogovorenim rokovima otplate. Za rokove otplate do dvije godine kreditira se do 100% vrijednosti izvoznog ugovora, a za rokove duže od dvije godine kreditira se 85% vrijednosti izvoznog ugovora. Rok za korištenje je sukladan rokovima i uvjetima izvoznog ugovora, a razdoblje otplate kredita definirano je od 180 dana do 15 godina ovisno o namjeni kredita. Kamatna stopa može biti fiksna ili varijabilna. Kod formiranja fiksne kamatne stope CIRR+ marža koja može biti od 0,2% do 2%, a kod formiranja varijabilne kamatne stope LIBOR/EURIBOR+ marža koja također ovisi kao i u prethodnom izboru o bonitetu kupca ili banke, te o zemlji izvoza i roku otplate. Naknada za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na cjelokupni iznos odobrenih sredstava iz kredita, dok je naknada za rezervaciju sredstava 1% koja se obračunava na preostali iznos neiskorištenih sredstava. Instrumenti osiguranja mogu biti: polica osiguranja izravnih isporuka roba i usluga asignirana u korist HBOR-a, prijenos potraživanja po izvoznom ugovoru, te drugi instrumenti osiguranja.

Slika 3. Shema programa kreditiranja dobavljača

Izvor: www.hbor.hr/kreditni_program/kredit-dobavljacka/, (14.3.2017.)

3.1.7.4. Program kreditiranja izvoznika uz garanciju IBRD-a

Korisnici kredita mogu biti:

- Trgovačka društva i obrtnici
- Izvoznici- koji posluju najmanje 2 godine i zadovoljavaju uvjete propisane od strane IBRD-a.

Kredit je namijenjen za ulaganje samo u investicijske projekte ili samo za ulaganje u trajna obrtna sredstva. Kreditirati se može izravno, putem poslovnih banaka ili modelom podjele rizika. Iznos kredita koji može biti odobren nije ograničen, a ovisi o HBOR-ovim mogućnostima financiranja, investicijskom projektu, kreditnoj sposobnosti krajnjeg korisnika, te o samoj vrijednosti i kvaliteti instrumenata osiguranja. Sredstva se daju na korištenje na razdoblje do godine dana s rokom otplate do 8 godina u koji je uključen i početak do 2 godine. Kreditira se do 100% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

Kamatna stopa se razlikuje ukoliko se kreditira putem poslovnih banaka ili izravno. U koliko se radi o kreditima putem poslovnih banaka kamatna stopa koju plaća poslovna banka HBOR-u iznosi 3,5% godišnje koju utvrđuje poslovna banka ovisno o procjeni rizika krajnjeg korisnika. Kod izravnih kredita kreditiranje se provodi uz fiksnu kamatnu stopu najmanje u visini osnovne stope koju izračunava Europska komisija. Obračunavaju se i naknade, od kojih za obradu zahtjeva iznosi 0,5% jednokratno na cjelokupni iznos odobrenog kredita i naknada za rezervaciju sredstava 0,25% godišnje koja se obračunava kvartalno. Navedene naknade utvrđuje poslovna banka. Instrumenti osiguranja uobičajeni su za bankarsko poslovanje.

- Osim programa kreditiranja HBOR se bavi i izdavanjem bankarskih garancija, činidbenih bankarskih garancija, akreditiva, izvozno- kreditnim osiguranjem, osiguranja kratkoročnih potraživanja, te sudjeluje u provedbi aktivnosti Fondova za gospodarsku suradnju.

4. ANALIZA FINANCIJSKIH POKAZATELJA 2015. g

4.1. Financijski položaj i uspješnost poslovanja

Za analizu financijskih pokazatelja i poslovanja korištena su za promatranje godišnja izvješća dostupna na internet stranici HBOR-a, a zbog nedostupnosti godišnjeg izvješća za 2016. godinu u obzir kod najznačajnijih financijskih pokazatelja [tablica br.1.] bilo je uzeto devetomjesečno izvješće iz te godine radi lakše okvirne procjene i pokazatelja u odnosu na preostale godine. Za analizu uzete su godine od 2011. do 2015. uzimajući u obzir u nekim pojedinostima i 2016. godinu, točnije do 30.09.2016., za koje razdoblje je bilo dostupno financijsko izvješće.

Tablica 1. Prikaz financijskih pokazatelja u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	1.1.- 30.09.2016
Ukupna imovina	22.012,9	25.767,2	26.168,2	25.786,0	25.552,8	26.810,9
Bruto krediti	23.005,9	24.107,0	24.941,6	24.721,4	24.722,8	25.377,6
Ukupna glavnica	7.340,9	8.110,7	8.888,3	9.431,0	9.664,6	9.854,9
Ukupni prihodi	958,1	985,2	989,1	926,7	927,3	677,6
Ukupni rashodi	811,0	851,2	799,8	757,5	721,0	517,8
Dobit	147,1	134,0	189,3	169,2	206,3	159,8
Kamatni prihodi	897,8	967,6	956,7	905,0	874,0	644,9
Kamatni rashodi	563,9	555,8	520,9	490,1	474,5	340,9
Neto kamatni prihod	333,9	411,8	435,8	414,9	399,5	304,0

Izvor: vlastita obrada autora

U promatranom razdoblju od 2011. do 2015. financijski pokazatelji od početka 2011. godine do danas u pozitivnom su porastu. Početkom promatranog razdoblja 2011. godine ukupna imovina, bruto krediti, ukupna glavnica i neto kamatni prihodi imaju najlošiji rezultat jer postoje još „zaostaci“ od 2010. godine koja je u poslovanju HBOR-a bila poprilično loša, iako to nisu velike razlike na odnosu na završnu promatranu godinu. Iako najbolja godina po pokazateljima je 2013. godina zbog dobrih ostvarenih rezultata kod ukupne imovine, bruto kredita, ukupnih prihoda, ostvareni su i veliki rashodi što je razumljivo s obzirom na ostvarene prihode.

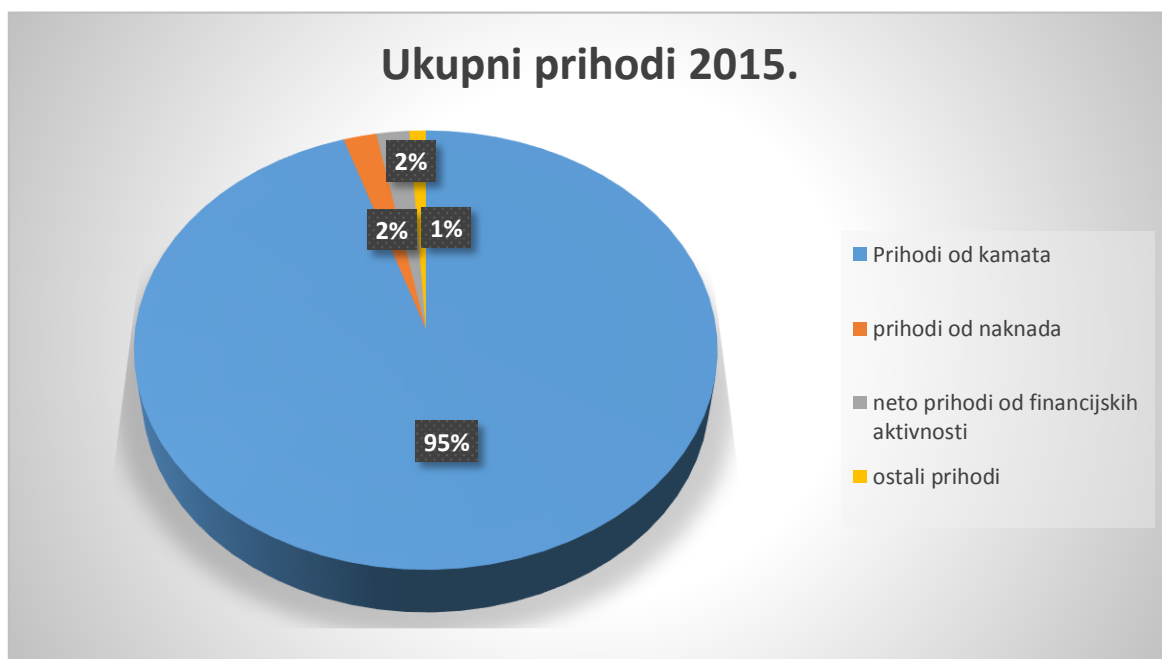
HBOR je 2015. godine ostvario ukupne prihode od 927,3 mil. kuna, rashode u iznosu od 721 mil. kuna i dobit u iznosu 206,3 mil. kuna, dok je ukupna imovina bila manja za 1% u odnosu na prethodnu godinu što je rezultat zadržavanja stanja bruto i neto kredita na razini prošle godine i veće otplate kreditnih zaduženja od povlačenja sredstava zaduženja. Na dan 30.09. 2016. ukupna imovina je porasla za 5% i iznosila 26.796,2 mil. kuna što je rezultat povećanja kreditnih plasmana za 3% i rezerve likvidnosti prilikom povlačenja sredstava zaduženja. Također do kraja toga devetomjesečnog razdoblja, već sada, vidljivo je povećanje bruto kredita i ukupne glavnice, ali s obzirom da to nije izvješće za cijelu godinu može se samo nagađati hoće li biti uspješnija od 2015. godine. Uzimajući u obzir promatrano razdoblje bitno je zamijetiti dobit koja je 2015. godine iznosila 206,3 mil. kuna, što je za prethodnu 2014. godinu veće za 37,1 mil. kuna, odnosno 23% u čemu se ogleda uspješnost vođenja i kvalitete HBOR-a. Rezultat takvog povećanja dobiti najvećim je dijelom smanjivanje rashoda za 36,5 mil. kuna.

Osim većih prihoda i manjih rashoda 2015. godina bila je uspješnija i po slijedećim rezultatima: niže ostvarenje rashoda od kamata za 15,6 mil. kuna u odnosu na prethodnu, veće ostvarenje neto prihoda od naknada za 8,8 mil. kuna u odnosu na prethodnu zbog jačanja garantne aktivnosti u 2015., ostvareni su i veći neto prihodi od tečajnih razlika i fer vrijednosti za 22,8 milijuna kuna, a došlo je i do smanjenja operativnih troškova za 22,2 mil. kuna u 2015. godini sve u odnosu na prethodnu 2014. godinu.

Kreditni čine 85% (21.745, 8 mil. kn) ukupne imovine, novčana sredstva i depoziti kod banaka čine 3% (839,0 mil. kn), dok imovina raspoloživa za prodaju i

ostala imovina 3% ukupne imovine. Ukupne obveze na u 2015. godini iznosile su 15.878,4 mil. kn, što je 62% ukupnih obveza i glavnice, dok najveći iznos ukupnih obveza čine kreditna zaduženja HBOR-a u inozemstvu i obveze po izdanim obveznicama u iznosu od 14.844, 7 mil. kn. Ukupnu glavnicu HBOR-a čine kapital i garantni fond. U razdoblju 2015. godine uplaćeno je 32,9 mil. kn te je na kraju ukupno uplaćeni kapital iznosio 6.500,0 mil. kn. Na dan 31.12.2015. ukupni portfelj HBOR-a iznosio je 33.114,2 milijuna kuna od čega 86,6% je razvrstano u rizičnu skupinu A, 10,8 u rizičnu skupinu B, i 2,6% u rizičnu skupinu C.

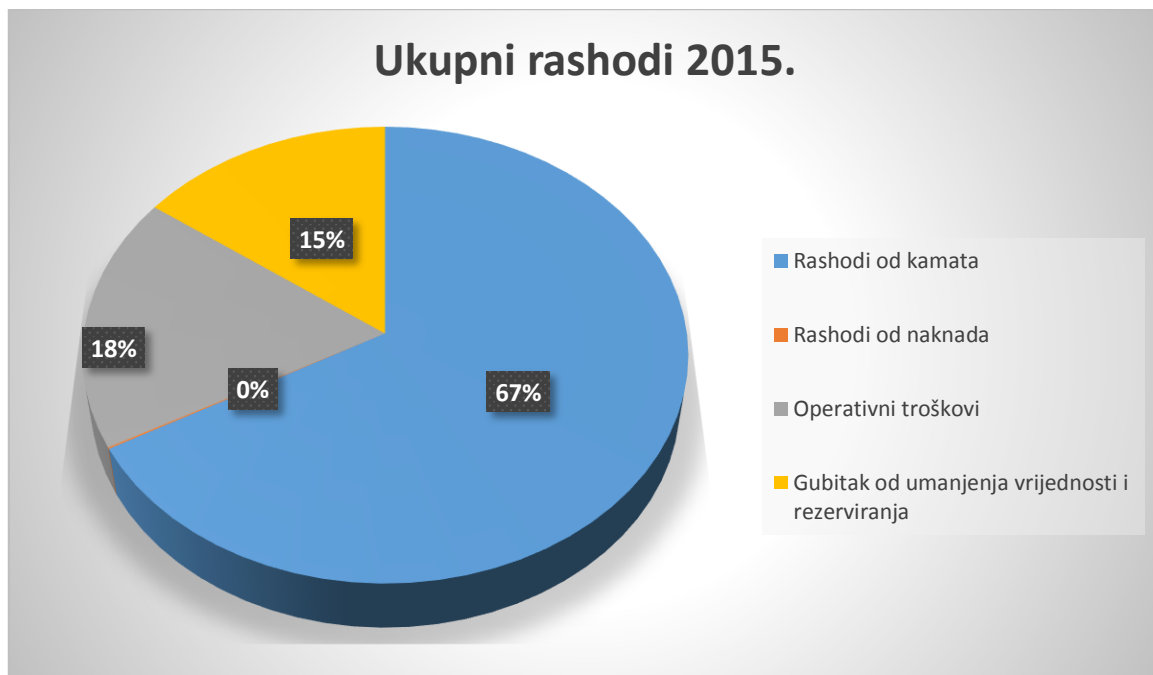
Grafikon br 1.Ukupni prihodi 2015.

Izvor: vlastita obrada autora

Rezultati prikazani na grafikonu br. 1. prikazani su ukupni prihodi za 2015. godinu. Prihodi od kamata su glavni prihodi koji čine oko 95% ukupnih prihoda. Prihodi od kamata su iznosili 872,6 mil. kuna, što je za 3% manje od prethodne 2014. godine. a rezultat je provođenja mjera sniženja kamatnih stopa, produženih rokova otplate, reobračuna kamata, te prijevremenih otplata kredita u 2015. godini. Slijedeće prihode čine prihodi od naknada i oni su iznosili 18,4 mil. kuna, što je za čak 91% više u odnosu na prethodnu godinu. Neto prihodi od finansijskih aktivnosti čine 2% u ukupnim prihodima, a iznosili su 21,9 mil. kuna, dok je u 2014. godini ostvareno samo 0.9 mil. kuna.

Grafikon br. 2. Ukupni rashodi 2015.

Izvor: vlastita obrada autora

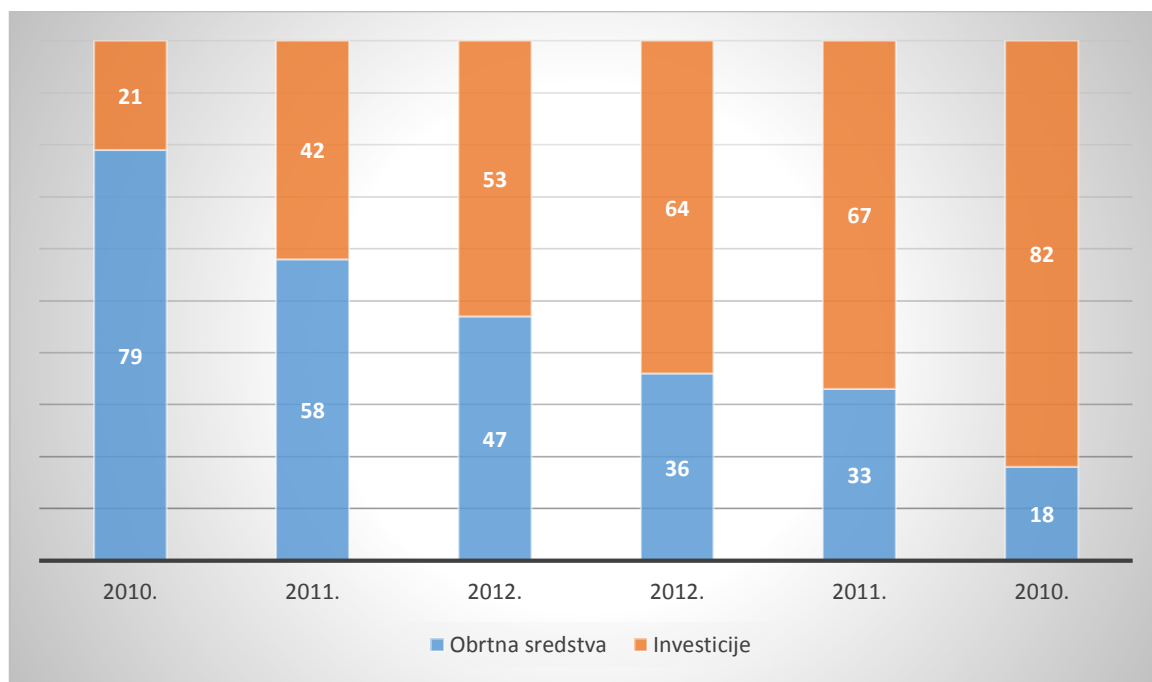
U grafikonu br. 2 prikazani su rashodi, u kojem je vidljivo da rashodi od kamata čine 67% ukupnih rashoda. Rashodi od kamata 2015. godine iznosili su 474,5 mil. kuna, što su manji za 3% u odnosu na prethodnu 2014. godinu. Rezultat toga je jače razduživanje putem prijevremene otplate pojedinih zaduženja tijekom 2013., '14., '15. godine, ali i korištenje kreditnih linija posebnih financijskih institucija uz povoljniju kamatnu stopu. Operativni troškovi čine 18% ukupnih rashoda, a ostvareni su u iznosu od 131,8 mil. kuna što je za 14% niže od prethodne godine. Gubitak od umanjenja vrijednosti i rezerviranja iznosili su 15% odnosno 104,9 mil. kuna.

HBOR je u 2015. godini podržao ukupno 2.589 projekata u iznosu 12,4 milijarde kuna što je u odnosu na 2014.-u godinu više za 127%. Također je u istoj godini znatno povećana kreditna aktivnost, a rezultat toga je 2.285 kredita u iznosu od 7,8 milijardi kuna, od čega na novoodobrene kredite se odnosi 7,3 milijarde što je više nego dvostruko u odnosu na prethodnu 2014. godinu.

Uvidom u prikazani grafikon [grafikon br.1.] može se zamjetiti da je tijekom prošlih 6 godina došlo do velike promjene u omjeru odobrenih kredita za obrtna sredstva koji su bili zastupljeni sa čak 79% u odnosu na investicije 2010. godine, a nakon 5 godina smanjeno je za 61% što je znatni napredak i pozitivan rezultat jer

ulaganja u obrtna sredstva znače samo održavanje gospodarstva, ali ne i napredak kao što je ulaganje u investicijska sredstva.

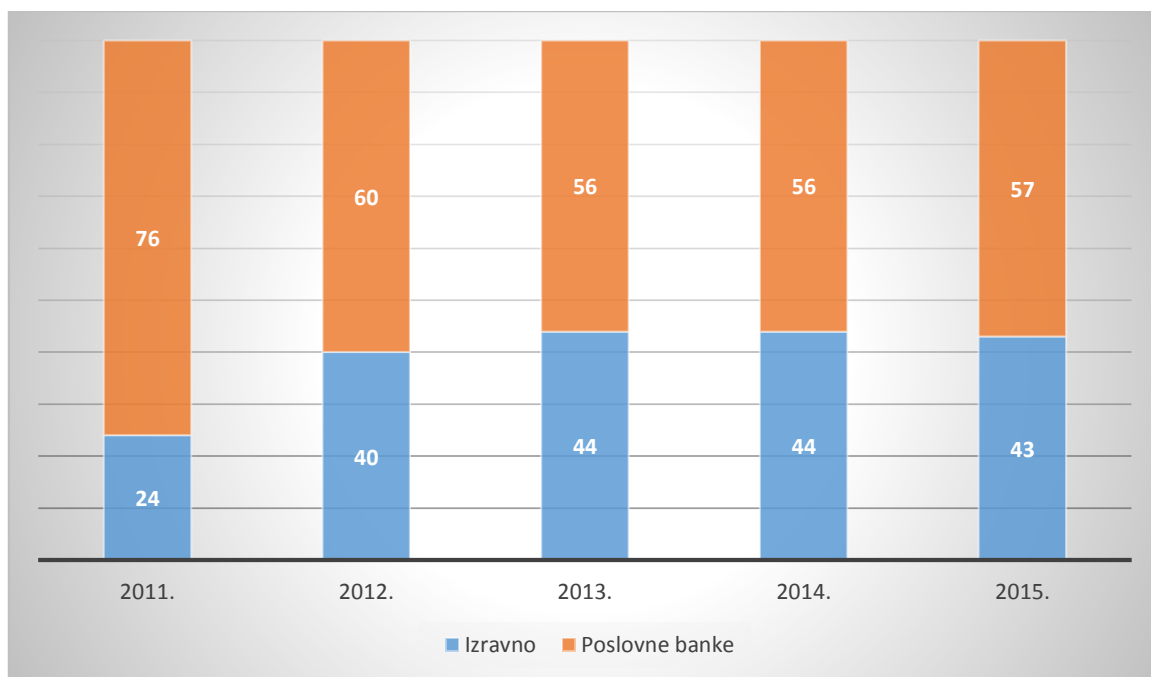
Grafikon br.3. Odobrena sredstva prema namjeni

Izvor: vlastita obrada autora

Kako je prije objašnjeno HBOR sredstva odobrava izravno ili putem poslovnih banaka. U slijedećem grafikonu [grafikon br. 4.] prikazana je struktura načina kreditiranja izravno i putem poslovnih banaka. Početkom promatranog razdoblja skoro svaki treći kredit bio je odobren putem poslovnih banaka, ali taj trend ne traje dugo pa se nakon 4 godine omjer izravnog kreditiranja i putem poslovnih banaka skoro pa ujednačio sa prednošću izravnog kreditiranja za 14% što je zaključak da je HBOR postao vodeći u rangu na način da preuzima veliki rizik s punim povjerenjem gospodarstvenika.

Grafikon 4. Izravno odobreni krediti i putem poslovnih banaka

Izvor: vlastita obrada autora

HBOR je 2015. godine odobrio kredita u iznosu 7. 793,4 mil. kn odobrenih kredita, od kojih 82% čine krediti kojima se financiraju investicije.

Program financiranja malog i srednjeg poduzetništva najkorišteniji je program. Ukupno je odobreno 2.147 kredita u ukupnom iznosu od 3,2 milijarde kuna u 2015. godini što je čak 94% od ukupnog broja izdanih kredita što je u odnosu na prethodnu 2014. godinu 51% više odobrenih kredita i podržano oko 190% više projekata. Nakon uvođenja mogućnosti kreditiranja (osim izravnog i putem poslovnih banaka) leasing društva dolazi se do uspješno ostvarenih rezultata, da je putem leasing društva sklopljeno 990 ugovora u iznosu od 300 milijuna kuna, te putem okvirnih kredita 312 projekata u iznosu 326 milijuna kuna.

Osim najviše korištenijeg programa kreditiranja malog i srednjeg poduzetništva značajno povećanje odobrenja kredita imao je i program mikrokreditiranja uz potporu EU, koje je u 2015. godini podržalo i odobrilo 277 kredita u iznosu od 38,4 milijuna kuna. Projekti sufinancirani iz EU fondova dobro je prihvaćeno te je jedno od prioritarnih programa HBOR-a. Bitno je napomenuti da je 70% EU bespovratnih sredstava priznato kao vlastito učešće, pa je tako 2015. godine odobreno 53% više

sredstava u odnosu na prethodnu 2014. godinu, i to ukupno 128 projekata u iznosu 706 milijuna kuna, sa naglaskom da je većina projekata bilo malih i srednjih poduzetnika koje je HBOR kreditno pratio.

U programu kreditiranja infrastrukture, nakon neobavezujućeg provođenja postupka javne nabave za kreditna sredstva za investicije od općeg interesa, 2015.-te godine došlo je do brže realizacije kreditnih sredstava ali tako i manjih troškova koji su prethodili dobivanju kredita. U tom programu odobreno je 2,1 milijarde kuna za programe vezane uz unapređenje infrastrukture i zaštite okoliša što je povećanje za oko 1,5 puta u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je veliku prednost imalo izravno kreditiranje koje se je povećalo za oko 4 puta. Poslovanjem fondova za gospodarsku suradnju došlo je do napretka i u tom segmentu, naime 2015. godine izvršena su 4 ulaganja u iznosu od 189 milijuna kuna od čega je 50% udio RH, dok za jedno ulaganje još nisu sredstva bila isplaćena. Sva sredstva su uložena u sektor turizma i bankarski sektor. U programu kreditiranja izvoza HBOR je podržao u 2015. godini 481 kredit ukupnog iznosa 4,2 milijarde kuna, osiguran je izvozni promet u vrijednosti 1,35 milijardi kuna i odobreno 48 bankarskih činidbenih bankarskih garancija po nalogu izvoznika u ukupnom iznosu od 2,9 milijardi kuna. HBOR surađuje s inozemnim izvozno kreditnim agencijama kroz uključivanje u projekte, pa je tako u 2015. godini osigurao izvozni promet hrvatskih izvoznika u iznosu od 1,54 milijarde kuna što je ako uzmemo u obzir 2014. godinu duplo više.

Neki od najvećih poslova hrvatskih izvoznika koje je HBOR podržao bili su:

- izgradnja najvećeg broda s križnim jedrima na svijetu za kupca u Monaku uz osiguranu svotu od 195,87 milijuna kuna po Programu osiguranja kredita inozemnom kupcu
- Izvoz farmaceutskih preparata prema kupcima u Ruskoj Federaciji, uz ukupnu osiguranu svotu od 128,27 milijuna kuna po Programu osiguranja kratkoročnih izvoznih potraživanja
- Izgradnja dalekovoda Albanija – Kosovo – Lot 1 za kupca na Kosovu, uz osiguranu svotu od 90,44 milijuna kuna po Programu osiguranja kredita Inozemnom kupcu

U slijedećoj tablici prikazani su rezultati ostvarenih aktivnosti u osiguranju.

Tablica 2. Rezultati po poslovima osiguranja izvoza

Opis	2014.	2015.
Ukupno osigurani izvozni promet	1,02 mlrd. kn	1,54 mlrd. kn
Naplaćena premija osiguranja	6,37 mil. kn	22,49 mil. kn
Ukupno odobreno novo osiguranje	457,45 mil. kn	815,03 mil. kn
Isplaćene odštete osiguranicima	9,01 mil. kn	0,87 mil. kn
Regresne naplate od dužnika	0,98 mil. kn	0,07 mil. kn
Stanje garantnog fonda na dan 31.12.	276,7 mil. kn	310,80 mil. kn
Bruto izloženost na dan 31.12.	1,6 mlrd. kn	1,86 mlrd. kn

Izvor: vlastita obrada autora

Konačni rezultat bruto izloženost na dan 31.12. 2015. veći je za 15% u odnosu na gledano razdoblje 2014. što je rezultat odobrenje osiguranja po programu srednjoročno-dugoročnog osiguranja u ukupnom iznosu od 309,57 milijuna kuna. Veliku razliku u rezultatima dviju godina i to za 90% u 2015. godini je manje isplaćenih odšteta osiguranicima, ukupno njih 5, što je unatrag deset godina najniži iznos isplaćenih odšteta.

Kroz programe osiguranja izvoza HBOR je podržao izvoz hrvatskih roba i usluga u 50 zemalja svijeta od kojih najviše: Monako, Ruska Federacija, Nizozemska i Kosovo.

4.2. Podržani projekti

Najznačajniji projekti koji su obilježili 2015. godinu su:

- Izgradnja najvećeg jedrenjaka na svijetu- HBOR je izdavanjem police osiguranja podržala projekt grupe Brodosplit za izgradnju najvećeg broda s križnim jedrima
- Osiguranje sredstva za razvoj zračnu luke Dubrovnik u suradnji s EIB-om osigurano je 32,5 milijuna sredstava.
- Izgradnja i opremanje Sheraton Dubrovnik Riviera hotela koju je HBOR podržao s 270 milijuna kuna kako bi se još kvalitetnije poboljšala pozicija Dubrovnika na listi turističkih destinacija
- Izgradnja turističkog broda na Dunavu ukupne vrijednosti 1,6 milijuna kuna kako bi se obogatila turistička ponuda
- Poticanje govedarske proizvodnje gdje su korištena sredstva iz EU fondova u ukupnoj vrijednosti od 1,4 milijuna kuna od kojih 750 tisuća financirano od strane HBOR-a.

5. NOVE MJERE I PROGRAMI

5.1. Suradnja s poslovnim bankama i leasing društvima

Kako bi se omogućila što brža provedba kredita HBOR je započeo s provedbom ugovaranja okvirnih kredita s poslovnim bankama. Osim poslovnih banaka od sada postoji suradnja i s leasing kućama. Na trošak HBOR-a također je povećana marža poslovnim banaka i to s jednog na dva postotna boda za kredite koji se odobravaju malim i srednjim poduzetnicima a sve u svrhu odobravanja povoljnijih kreditnih sredstava gospodarstvenicima. Zbog poticanja što većeg zanimanja poslovnih banaka za kreditiranjem, HBOR je u suradnji s istima ostao u provedbi modela podjele rizika gdje HBOR preuzima 50% rizika, a poslovna banka preostalih 50 %, dok uz jamstvo HAMAG-BICRO-a HBOR preuzima rizik do 40% ukupnog kredita, a preostalih 60% poslovna banka.

5.2. Smanjenje kamatnih stopa

Radi što bržeg oporavka od gospodarske krize, a u svrhu razvoja pokretanja gospodarskog ciklusa HBOR je snizio kamatne stope za jedan postotni bod za nove investicije u poljoprivredi, ribarstvu, turizmu, industriji, te za projekte energetske učinkovitosti i zaštite okoliša. Također je došlo do smanjenja kamatnih stopa za izvoznike početnike za 2 postotna boda. U 2015. godini došlo je do ukidanja kamatne stope od 6 postotna boda za program kreditiranja gospodarstva te sada iznosi 2% ili 4%. Produženo je i subvencioniranje kamatne stope od strane Ministarstva poduzetništva i obrta (MINPO) sa 4% na samo 2%.

Uvedeni su i novi programi kreditiranja koji su namijenjeni olakšanju i poticanju iskoristivosti EU fondova, a za kreditiranje projekta javnog i privatnog sektora koji se sufinanciraju sredstvima ESFI fondova. Sredstva se mogu koristiti za zatvaranje cjelokupne financijske konstrukcije.

5.3. Junckerov plan

Inicijativa pod nazivom Plan ulaganja za Europu poznata pod nazivom „Junckerov plan“, Europska komisija je stvorila okvir za poboljšanje investicija i financijskog okruženja u EU. Junckerov plan ima 3 područja djelovanja, to su:

- Mobilizacija dodatnih ulaganja u iznosu od najmanje 315 milijardi EUR tijekom sljedeće tri godine, čime će se pojačati učinak javnih sredstava i potaknuti privatna ulaganja.
- Ciljane inicijative kojima će se osigurati da ta dodatna ulaganja odgovaraju potrebama realnoga gospodarstva.
- Mjere za povećanje regulatorne predvidljivosti i uklanjanje prepreka ulaganjima, čime će se povećati privlačnost za investiranje na razini EU, a posljedično i učinak Plana.¹⁸

Plan ulaganja za Europu, koji je predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker predstavio prije dvije godine, do sada je mobilizirao 154 milijarde eura investicija u 27 zemalja članica. Prema prvotnom prijedlogu EFSI treba mobilizirati 315 milijardi investicija u tri godine, ali je Juncker u rujnu predložio da se taj iznos poveća na najmanje 500 milijardi eura i produlji do 2020. godine. Poduzeća mogu proširiti svoje aktivnosti, zaposliti nove ljude i ulagati više sredstava u istraživanje i razvoj. Unutar projekata koje je EIB odobrio u okviru EFSI-ja mobilizirana su ukupna ulaganja u vrijednosti 154 milijarde eura u 27 država članica te je podržano gotovo 380.000 malih i srednjih poduzeća. Nedavno je u Zagrebu potpisan prvi projekt koji se provodi uz jamstvo EFSI-a, garantnog fonda uspostavljenog u okviru Plana ulaganja za Europu, tzv. Junckerova plana. Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) i Europska investicijska banka (EIB) potpisale su 21. studenoga ugovor kojim EIB pruža potporu HBOR-u putem garancije u iznosu od 50 milijuna eura za financiranje projekata srednje kapitaliziranih društava i drugih prioriteta u Hrvatskoj.¹⁹

Ovim ugovorom u Hrvatskoj se praktično aktivira Junckerov plan i HBOR je prva razvojna banka u EU za koju je EIB odobrio ovakav model financiranja.

¹⁸ HBOR, www.hbor.hr/tema/junckerov-plan/, (18.03.2017.)

¹⁹ Jutarnji.hr, <http://www.jutarnji.hr/biznis/financije-i-trzista> (19.03.2017.)

6. ZAKLJUČAK

HBOR je posebna bankarska institucija u Hrvatskoj koja provodi programe kreditiranja sa ciljem razvitka hrvatskog gospodarstva. Kreditiranje je omogućeno posredstvom poslovnih banaka ili izravnim kreditiranjem, a krediti koji se odobravaju su strogo namjenski. Na taj način povezuju se poduzetničke ideje s njihovim ostvarenjem u cilju osnaživanja konkurentnosti gospodarstva. Provođeni programi omogućuju niske kamatne stope, ali i jednostavniji i brži proces odobravanja kredita. Ukupno se provodi oko dvadesetak programa koji se odnose na malo i srednje poduzetništvo, turizam, poljoprivredu, zaštitu okoliša, energetske učinkovitost, komunalnu infrastrukturu, brodarstvo, projektnu dokumentaciju, te izvoz.

HBOR je postao vodeća Banka u Hrvatskoj za kreditiranje gospodarstva, čije poslovanje se zasniva i na suradnji sa EU fondovima, te tako utječe i na konkurentnost hrvatskih izvoznika na području EU. Banka je potpisala i ugovor s EIB-om o 50 mil. eura vrijednoj garanciji za kreditiranje projekata srednjih tvrtki u Hrvatskoj kako bi se što više potaknula podrška izvoznicima. U 2015. godini ukupno je financirano 2.589 projekata u ukupnom iznosu od 12,4 mlrd. kuna od čega se najveći dio kredita odnosi na financiranje razvoja malog i srednjeg poduzetništva koji su okosnica za razvoj konkurentnog gospodarstva.

U 15 godina HBOR je u gospodarstvo „uložila“ 74 mlrd. kuna kredita pri čemu konstantno raste kreditiranje domaćih izvoznika što je jedan od planiranih ciljeva Banke.

LITERATURA

1. Gregurek, Miroslav; Vidaković Neven: Bankarsko poslovanje, Visoko učilište Efectus, Zagreb, 2015
2. Katunarić, A.: Banka, izdavačko instruktivni biro, Zagreb 1981.
3. Klačmer Čalopa, Marina; Cingula, Marijan: Financijske institucije i tržište kapitala, FOI Varaždin, 2009.
4. Peter S. Rose, Sylvia C. Hudgins, Upravljanje bankama i financijske usluge, 8. izdanje, Mate, Zagreb 2015.
5. Oreški, A., Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Završni rad, Sveučilište Sjever, Koprivnica 2016
6. Zakon o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, Hrvatski sabor, Zagreb, 2006.
7. HBOR, godišnji financijski izvještaj 2015., Zagreb, 2016.

Internet stranice:

8. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, www.hbor.hr
9. Jutarnji list, www.jutarnji.hr

POPIS ILUSTRACIJA

Ilustracija	Stranica
1. Slika 1. Struktura makroorganizacije HBOR-a.....	8
2. Slika 2. Shematski prikaz HBOR grupe.....	9

POPIS TABLICA

Tablica	Stranica
1. Tablica 1. Prikaz financijskih pokazatelja u milijunima kuna.....	41
2. Tablica 2. Rezultati po poslovima osiguranja izvoza.....	48

POPIS GRAFIKONA

Grafikon	Stranica
1. Grafikon br.1. Ukupni prihodi 2015.....	43
2. Grafikon br.2. Ukupni rashodi 2015.....	44
3. Grafikon br.3. Odobrena sredstva prema namjeni.....	45
4. Grafikon br.4. Izravno odobreni krediti i putem poslovnih banaka.....	46